

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että maataloustuotannon vähentämiseksi ja maataloudesta luopuvien viljelijöiden toimeentulon turvaamiseksi säädettäisiin laki maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta. Luopumiskorvausjärjestelmä tulisi vuoden 1992 lopussa päättyvän luopumiseläkejärjestelmän tilalle. Sillä voitaisiin jatkossa korvata ainakin osittain myös iäkkäiden viljelijöiden ja valtion välillä solmittavat, maataloustuotannon vähentämistä tarkoittavat sopimukset.

Ehdotetun lain nojalla myönnettäisiin luopumiskorvausta viljelijöille, jotka vuosina 1993 — 1995 pysyvästi luopuvat maatalouden harjoittamisesta ja sitoutuvat pitämään maatilansa pellot viljelemättä omistuksessaan vähintään kuuden vuoden ajan.

Luopumiskorvauksen saamisen alaikärajaksi säädettäisiin 55 vuotta. Niin sanottu uinuva oikeus korvaukseen olisi nuoremmalla avio- puolisoilla, yhtymän osakkaalla tai leskellä, jos luopuminen tapahtuu aikaisintaan viittä vuotta ennen kuin hän täyttää 55 vuotta. Tässäkin tapauksessa korvausta maksettaisiin kuitenkin vasta asianomaisen täytettyä 55 vuotta.

Luopumiskorvauksen voisi saada vain sellaiselta maatilalta, jolla on laissa säädetty vähimmäismäärä myyntituloa maataloudesta. Luopujan merkittävät tulot muusta kuin maatilataloudesta estäisivät luopumiskorvauksen saamisen.

Luopumiskorvaus muodostuisi perusmäärästä ja luopumislisästä. Perusmäärä määräytyisi perusteiltaan samoin kuin maatalousyrittäjien eläkelain mukainen täysi työkyvyttömyyseläke. Luopumislisän suuruus riippuisi maataloustuotannosta poistuvien peltohehtaarien kotieläinten määrästä. Enimmillään luopumiskorvaus voisi olla sukupolvenvaihdoseläkkeen suuruisen. Perusmäärää maksettaisiin siihen saakka, kunnes luopuja täyttää 65 vuotta. Luopumislisää maksettaisiin, kunnes luopuja jää eläkkeelle, vähintään kuitenkin kuuden vuoden ajalta.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi maatalousyrittäjien eläkelakia, työntekijäin eläkelakia, kansaneläkelakia ja työttömyysturvalakia.

Esitys liittyy valtion talousarvioesitykseen vuodelle 1993 ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan vuoden 1993 alusta. Ehdotettua lakia maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta sovellettaisiin tapauksiin, joissa luopuminen tapahtuu viimeistään vuonna 1995. Luopumiskorvausjärjestelmä olisi siten voimassa samaan ajankohtaan saakka kuin maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annettu laki.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

Maataloustuotannon tasapainottaminen on maatalouden rakenteen kehittämisen ohella suomalaisen maatalouspolitiikan keskeisiä tavoitteita. Maataloustuotantoa on pyritty supistamaan toisaalta maatalousyrittäjien luopumiseläkejärjestelmällä ja toisaalta valtion ja viljelijöiden kesken solmittavilla, maataloustuotannon vähentämistä tarkoittavilla sopimuksilla.

Luopumiseläkelain (16/74) mukaista luopumiseläkejärjestelmää on sovellettu vuodesta 1974 lukien. Viimeksi lakia jatkettiin vuonna 1990 annetulla lailla (1304/90) koskemaan vuosina 1991–92 tapahtuvia luopumisia. Lain nojalla eläkettä on myönnetty maataloustuotannosta luopuvalle 55 vuotta täyttäneelle maatalousyrittäjälle ja 45 vuotta täyttäneelle naispuoliselle leskelle tai aviopuolisonsa kanssa luopuvalle naispuoliselle maatalousyrittäjälle. Luopuminen maataloustuotannosta on voinut tapahtua myymällä tila tai osa siitä lisäalueeksi, metsittämällä pellot tai, 1 päivästä elokuuta 1986 lukien, jättämällä pellot viljelemättä omistukseensa.

Vuoden 1991 loppuun mennessä on luopumisen kohteena ollut 17 267 maatilaa. Peltoalasta 8 103 hehtaaria on metsitetty ja 44 491 hehtaaria luovutettu lisäaluekäyttöön. Viljelemättömyysitoumuksen perusteella peltoa on poistunut tuotannosta 83 135 hehtaaria vuosina 1986–1991. Viljelemättömyysitoumuksen antaminen on viime vuosina ollut merkittävin luopumistapa luopumiseläkkeelle siirryttäessä.

Valtion kanssa solmittavat maataloustuotannon vähentämissopimukset ovat perustuneet pellon käytön rajoittamisesta annettuun lakiin (216/69), luopumiskorvauksesta annettuun lakiin (19/74), maataloustuotannon ohjaamisesta annettuun lakiin (446/77), maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta annettuun lakiin (81/83) ja maataloustuotannon tasapainottamisesta annettuun lakiin (1261/89).

Maataloustuotannon tasapainottamisesta annettu laki on puitelaki, jossa valtioneuvostolle on annettu valtuudet käytettävissä olevien varojen puitteissa päättää tasapainottamistoimenpiteistä ja niiden yksityiskohtaisesta sisälöstä. Sopimusten solmimisen edellytykset ja ehdot ovat vaihdelleet maataloustuotannon ohjaamistarpeiden mukaan vuosittain.

Luopumiseläkejärjestelmän puutteeksi maa-

taloustuotannon tasapainottajana on osoittautunut se, että eläkkeelle siirrytään lähinnä pieniltä ja heikosti viljellyiltä kasvinviljelytiloilta. Niiden tuotannosta poistumisella ei ole ollut riittävää merkitystä ylituotannon kannalta. Luopumiseläkeoikeutta ei ole kytketty maataloustuotannon tehokkuuteen eikä tuotantosuunta, esimerkiksi tehokas karjatalous, ole vaikuttanut luopumiseläkkeen määrään. Luopumiseläkkeen suuruus on riippunut pelkätään maataloustuotannosta poistuvien peltohehtaarien määrästä. Lisäksi eläkkeen laskutapa on suosinut pieniä tiloja, koska eläkettä on karttunut ensimmäisiltä peltohehtaareilta enemmän. Luopumiseläkejärjestelmän valtiolle aiheuttamat kustannukset ovat olleet huomattavat. Tämä on johtunut osin siitä, että luopumiseläkeoikeus on ollut myös vanhuuseläkeikäisillä viljelijöillä. Luopumiseläkkeen maksu on jatkunut muiden eläkkeiden rinnalla, vaikkakin vähennettynä, luopujan koko eliniän.

Valtion ja viljelijöiden kesken solmittavien maataloustuotannon vähentämissopimusten ongelmana luopumista harkitsevan viljelijän kannalta on ollut se, että päätökset solmittavista sopimuksista on tehty vuosittain. Solmittavien sopimusten edellytykset ja ehdot ovat vaihdelleet. Lisäksi sopimukset ovat antaneet maataloustuotannosta luopuvalle viljelijälle toimeentuloturvan vain määräajaksi. Kun korvausta tuotannon vähentämisestä on maksettu esimerkiksi viideltä vuodelta, on viljelijälle jäänyt sopimuksen mukaisen korvauksen päättymisen ja vanhuuseläkeiän välille jakso, jona toimeentulo olisi pitänyt pystyä järjestämään muusta kuin maataloudesta. Yhtenä mahdollisuutena on tällöin ollut siirtyminen luopumiseläkkeelle. Maaseudun heikon työllisyyslanteen vuoksi muut toimeentulovaihtoehdot ovat olleet rajoitetut. Osin näistä syistä iäkkäät viljelijät eivät ole riittävästi solmineet maataloustuotannon lopettamista tarkoittavia sopimuksia taikka ovat jatkaneet maatalouden harjoittamista sopimuskauden päätyttyä.

Luopumiseläkelakiin ja maataloustuotannon vähentämissopimuksiin perustuvat luopumistoimenpiteet ovat nykymuodossaan osoittautuneet tuotannon tasapainottamiskeinoina riittämättömiksi. Kansainvälisen kaupan vapautuminen ja Euroopan integraatiokehitys edellyttävät maatalouden kannattavuuden olennaista parantamista ja tuotantopohjan supistamista.

Maatalous 2000 -ohjelman tarkistustyöryhmän muistiossa (työryhmämuistio MMM 1992:3) todetaan, että maataloustuotannon sopeuttaminen vastaamaan paremmin kotimaan kulutusta edellyttää sekä keskeisten kotieläintuotteiden tuotannon supistamista että peltoalan ja kasvintuotannon vähentämistä. Työryhmä totesi maatalouspolitiikan toimenpiteitä arvioidesaan, että tuotannon vähentämissopimukset tulisi suunnata lähinnä viljelyalan ja kokonaisten maatalojen vähentämiseen sekä ympäristötekijät huomioon ottavaan pellon käyttöön. Luopumiseläkejärjestelmällä tulisi edistää iäkkäiden mutta alle eläkeikäisten tuottajien koko tilan metsittämistä tai viljelemättä jättämistä.

2. Luopumisjärjestelmät Euroopan yhteisöissä

Euroopan yhteisöjen neuvosto on 25 päivänä huhtikuuta 1988 antanut asetuksen (ETY) N:o 1096/88 viljelyksestä luopumista koskevan edistämisyjärjestelmän perustamisesta Euroopan yhteisöissä. Asetus on harmonisoiva säädös, joka määrittelee Euroopan yhteisöjen (EY) jäsenvaltioiden maatalousväestön varhaiseläkejärjestelmien puitteet. Asetuksen mukainen järjestelmä voi sisältää maataloudesta luopuville päätoimille viljelijöille maksettavan vuotuisavustuksen, hehtaarikohtaisen lisäavustuksen sekä avustuksen palkatuille maataloustyöntekijöille tai perheenjäsenille. Vuotuisavustus voidaan myöntää 55 vuotta täyttäneelle maatalousyrittäjälle, joka luopuu kaikesta maataloustuotannosta normaaliin eläkeikään asti. Tämä aika ei saa olla viittä vuotta lyhyempi, mutta sitä voidaan jatkaa yli normaalin eläkeiän. Luopuminen tapahtuu metsittämällä pellot, käyttämällä ne ympäristön laadun säilyttämiseen sopivaan muuhun kuin maataloustarkoitukseen taikka keskeyttämällä maataloustuotanto. Euroopan maatalouden ohjaus- ja takuurahasto antaa varoja jäsenvaltioiden luopumisjärjestelmän kustannuksiin asetuksessa mainituin edellytyksin.

Asetuksen mukaista varhaiseläkejärjestelmää on käytännössä sovellettu vain yhdessä yhteisön jäsenvaltiossa. Saksassa on voimassa maatalousyrittäjien luopumiseläkejärjestelmä, jonka perusteella myönnetään luopumiseläkettä 58 — 64 -vuotiaalle maatalousyrittäjälle, joka jättää pellot viljelemättä, metsittää ne tai luovuttaa viljelysmaan maatalouden rakenteen pa-

rantamiseksi. Edellytyksenä eläkkeen saamiselle on, ettei maatilaa ole pirstottu viiden viimeksi kuluneen vuoden aikana. Luopujalta edellytetään, että hän on maksanut vakuutusmaksuja vähintään 180 kalenterikuukaudelta ennen eläkkeen hakemista. Luopumiseläke muodostuu eläkeosuudesta ja pinta-alan mukaan laskettavasta lisästä. Lisä määräytyy viljelemättä jätettävän pinta-alan tuotto-arvon mukaan.

Euroopan yhteisöjen komissio on yhteisön maatalouspolitiikkaa uudistettaessa valmistellut muutoksia myös viljelijäväestön varhaiseläkejärjestelmään. Uusi varhaiseläkejärjestelmä perustuisi eläketukeen, joka tarjoaisi toimeentulon maataloustuotannosta luopuvalle vanhemmalle viljelijälle. Tukea voisi saada vähintään kymmenen viimeistä vuotta maataloutta päätoimisesti harjoittanut 55 vuotta täyttänyt maatalousyrittäjä. Tuki maksettaisiin luopumisajankohdasta normaaliin eläkeikään asti vuotuisena peruskorvauksena sekä hehtaarisinä. Tuen maksu ei voisi jatkua yli kymmenen vuoden eikä sitä maksettaisi tuensaajan täytettyä 70 vuoden iän.

3. Esityksen tavoitteet

Maataloustuotannon supistamiseksi ja luopumiseläkejärjestelmässä havaittujen epäkohtien korjaamiseksi ehdotetaan säädettäväksi laki maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta. Vuoden 1992 loppuun voimassa olevaa luopumiseläkejärjestelmää ei enää jatkettaisi. Luopumiskorvausjärjestelmällä on tarkoitus jatkossa korvata ainakin osittain myös valtion ja iäkkäiden viljelijöiden kesken solmittavat, maataloustuotannon tasapainottamista tarkoittavat vähentämissopimukset.

Ehdotetulla luopumiskorvausjärjestelmällä vähennettäisiin sekä viljan että karjataloustuotteiden ylituotantoa. Luopumiskorvauksen saamisen edellytyksenä olisi, että kaikki maataloustuotanto luopumisen kohteena olevalla maatilalla päättyy. Luopumistapana olisi ainoastaan peltojen viljelemättä jättäminen, jolla on välitöntä tuotantoa vähentävää vaikutusta. Korvauksen piiriin voisivat tulla vain sellaiset maatilat, joiden tuotannosta poistumisella on olennaista tuotantoa tasapainottavaa merkitystä. Tähän pyrittäisiin sillä, että luopumisen kohteena olevalta maatilalta edellytettäisiin tiettyä vähimmäismyyntituloa maataloudesta. Korvauksen määräytymistapa tekisi luopumi-

sesta nykyistä kannattavamman vaihtoehdon keskikokoisilla kasvinviljelytiloilla ja karjatiiloilla. Vastaavasti luopumiskorvauksen määrä pienillä kasvinviljelytiloilla jäisi vähäisemmäksi luopumiseläkkeeseen verrattuna.

Päätoimisille, 55 — 64 -vuotiaille aktiiviviljelijöille tarkoitettulla luopumiskorvauksella turvattaisiin toimeentulo niille, jotka luopuvat maatalouden harjoittamisesta jo ennen vanhuuseläkeikää. Luopumiskorvausjärjestelmä olisi sukupolvenvaihdon vaihtoehto silloin, kun maatilalla ei ole edellytyksiä jatkuvaan kannattavaan toimintaan tai toiminnalle ei ole jatkajaa. Esityksen tavoitteena on, että maataloustuotannosta luopuvan viljelijän vanhuus- tai työkyvyttömyyseläketurva ei heikkenisi sen vuoksi, että hän tuotantopoliittisesti perusteluista syistä luopuu maatalouden harjoittamisesta ennen vanhuuseläkeikää.

Esitystä laadittaessa on pyritty ottamaan huomioon Euroopan yhteisöjen neuvoston antamassa asetuksessa säädetty periaatteet viljelyksestä luopumisen edistämisyjärjestelmästä EY:ssä sekä siihen suunnitteilla olevat muutokset.

4. Keskeiset ehdotukset

4.1. Ikärajat

Luopumiskorvauksen voisi saada 55 — 64-vuotias maatalousyrittäjä. Koska työeläke- ja kansaneläkejärjestelmä turvaavat toimeentulon 65 vuotta täyttäneille viljelijöille, luopumiskorvauksen myöntäminen vanhuuseläkeikäisille ei ole tarkoituksenmukaista. Korvauksen saamisen alaikäraja, joka olisi sama kuin nykyisessä sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmässä, perustuisi puhtaasti maatalouspoliittisiin tavoitteisiin. Maatalouden rakenteen ja kilpailukyvyn parantaminen edellyttää, että maatalousyrittäjien ikäjakautumaa parannetaan. Jotta luopumiskorvaus muodostaisi todellisen vaihtoehdon sukupolvenvaihdoille ja maataloustoiminnan jatkamiselle, luopumiskorvauksen ja sukupolvenvaihdoseläkkeen alaikärajojen tulee olla yhtenevät.

Viljelyn lopettaminen ja karjataloudesta luopuminen on aina tilakohtainen ratkaisu. Viljelijäpuolisoiden ikäero huomioon ottaen ehdotetaan, että 50 vuotta täyttäneellä aviopuolisolla olisi niin sanottu uinuva oikeus luopumiskorvaukseen. Tällöin luopumISRatkaisua ei ly-

kättäisi sen vuoksi, että nuorempi aviopuolisoo jää vaille toimeentuloa. Edellytyksenä olisi, että vanhempi puoliso on vähintään 55 vuoden ikäinen ja täyttää muut luopumiskorvauksen saamisen edellytykset. Luopumiskorvausta maksettaisiin kuitenkin aina vasta 55 vuoden iän täyttämisen jälkeen. Sukupolvenvaihdoseläke- ja luopumiskorvausjärjestelmien yhdenmukaistamiseksi ehdotetaan lisäksi, että niin sanottu uinuva oikeus korvaukseen olisi määrätyn edellytyksin myös työkyvyttömän maatalousyrittäjän aviopuolisolla, leskellä ja yhtymän osakkaalla.

4.2. Korvauksen saamisen muut edellytykset

Ehdotuksessa on pyritty säätämään luopumiskorvauksen saamisen edellytykset yhdenmukaisiksi maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeen kanssa siltä osin kuin järjestelmien toisistaan poikkeavat tavoitteet eivät muuta edellytä.

Luopumiskorvaukseen olisi oikeutettu sellainen viljelijä, joka on itse työhön osallistuen viljellyt tilaansa päätoimisesti ja aktiivisesti viimeiset viisi vuotta välittömästi ennen luopumista. Sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmän tavoin oikeutta korvaukseen ei olisi, jos luopujan vuositulot muusta kuin maatilataloudesta viideltä viimeiseltä vuodelta ylittäisivät noin 63 000 markkaa.

Ehdotetulla lailla pyrittäisiin siihen, että pelon poistumisella maataloustuotannosta olisi olennaista tuotantoa vähentävää vaikutusta. Tämän vuoksi ehdotetaan, että luopumiskorvausta ei saisi tilalta, jonka viljely on jo tosiasiallisesti päättynyt esimerkiksi tuotannon tasapainottamiseksi tehdyn sopimuksen perusteella. Poikkeuksen muodostaisi kesannointi, josta valtio maksaa palkkiota, sekä niin sanottu velvoitekesannointi eli kesannointi peltoalan perusteella suoritettavasta vientikustannusmaksusta vapautumiseksi. Tällainen kesannointi on tapahtunut maataloustuotannon vähentämiseksi ja se on ollut keino poistaa peltoa väliaikaisesti tuotannosta.

Luopumiskorvausjärjestelmän piiriin ei pääsisi maatila, jonka peltoalasta on kolmen viimeisen vuoden aikana ennen luopumista luovutettu tai luopumisen yhteydessä luovutetaan muita kuin epäolennaisia alueita maataloudellisiin tarkoituksiin. Säännös on yhteydessä maaseutuelinkeino- ja sukupolvenvaihdoseläke-

lainsäädännön vaatimuksiin, joiden mukaan maatilaa ei ole saanut haitallisesti pirstoa 10 viimeisen vuoden aikana. Takautuva aika, jota tarkasteltaisiin, olisi kuitenkin lyhyempi, koska luopumiskorvausjärjestelmään kuuluva tila on siirtymässä pois tuotannosta. Lisäksi luopumiskorvausoikeuteen vaikuttaisivat vain pellon luovutukset, koska metsämaa jää muutoinkin luopumiskorvausjärjestelmän ulkopuolelle.

Ehdotetussa laissa ei olisi korvauksen hakijan maatilalla asumista koskevaa edellytystä toisin kuin sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmässä sekä maaseutuelinkeinolainsäädännössä. Koska luopumiskorvausjärjestelmän ensisijainen tavoite on poistaa peltoa tuotannosta, ei korvauksen saamisen edellytykseksi ole asetettu, että luopujan olisi pitänyt viljellä pelloja tilalla asuen. Olennaista on, että tuotannosta poistuvat tehokkaasti viljeltyt alueet. Maaseudun säilyttämiseen asuttuna pyritään edelleen muilla maatalouspoliittisilla ohjaukeinoilla.

Ehdotetussa laissa tarkoitettu luopumistapa olisi peltujen viljelemättä jättäminen. Luopujan olisi pysyvästi lopetettava maatalouden harjoittaminen ja annettava sitoumus siitä, ettei hän käytä eikä vuokraa maatilaa pelto- tai puutarhamaata taikka tuotantorakennuksia maataloustuotantoon. Lisäksi luopujan tulisi sitoutua siihen, ettei hän kuuden vuoden kuluessa luovuta maatilaa peltoa, eikä sen jälkeenkään aikana, jona jollakin maatilalla luopujista on oikeus luopumiskorvaukseen. Käytännössä luopumiskorvauksen saajan osalta maatalouden harjoittaminen päättyisi siis pysyvästi ja luopumisen kohteena oleva maatila poistuisi tuotannosta ainakin kuudeksi vuodeksi. Jos maatalousyrittäjä olisi luopumishetkellä 55 vuoden ikäinen, maatila poistuisi tuotannosta 10 vuodeksi, ja jos hänen aviopuolisonsa olisi 50 vuoden ikäinen, maatalous tilalla päättyisi 15 vuoden ajaksi. Maatilan metsä- ja joutomaa jäisi ehdotetun lain edellyttämien sitoumusten ulkopuolelle. Niiden luovuttaminen olisi siten sallittua luopumiskorvausajanakin.

4.3. Korvauksen määrä ja maksaminen

Luopumiskorvaus muodostuisi perusmäärästä ja luopumislisästä. Perusmäärä laskettaisiin kuten sukupolvenvaihdoseläkkeen perusmäärä. Se vastaisi maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) mukaista täyttä työkyvyttömyyseläkettä. Perusmäärään vaikuttaisi siten maatalous-

yrittäjien eläkelain mukaisen toiminnan kesto ja luopujalle mainitun lain nojalla vahvistetut työtulot. Korvaukseen oikeuttavana aikana otettaisiin huomioon myös aika luopumista-pahtumasta vanhuuseläkeikään. Perusmäärä olisi etuuksien yhteensovituksessa työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittuihin peruseläkkeisiin rinnastettava korvaus.

Luopumislisä puolestaan määräytyisi maatilalla pellohehtaarien ja kotieläinten määrän perusteella. Harjoitetun maatalouden voimaperäisyys vaikuttaisi siten luopumiskorvaukseen sekä perusmäärän että luopumislisän kautta. Luopumislisän enimmäismääränä pidettäisiin kuitenkin sukupolvenvaihdoseläkkeen täydennysosan määrää. Tällöin luopumiskorvaus ei olisi maatalousyrittäjän vanhuuseläkeikään eläketurvaa suurempi.

Luopumiskorvaus maksettaisiin kuukausittain siihen saakka, kunnes luopumiskorvauksen saaja jää vanhuuseläkkeelle edellyttäen, että ehdotetussa laissa tarkoitettuja sitoumuksia on noudatettu. Luopumiskorvauksen maksumen eivät vaikuttaisi korvausajan saatut ansiotulot toisin kuin vanhuuseläkejärjestelmässä, koska luopumiskorvaus ei kaikissa tapauksissa anna täyttä eläketurvaa vastaavaa toimeentuloa. Luopumiskorvauksen saajalta puuttuu kansaneläkettä vastaava osuus, jota sukupolvenvaihdoseläkkeen, yksilöllisen vanhuuseläkkeen ja työttömyyseläkkeen saajalle maksetaan.

Luopujan täyttäessä 65 vuotta korvauksen perusmäärä muuttuisi saman suuruisiksi maatalousyrittäjien eläkelain mukaiseksi vanhuuseläkkeeksi. Samana ajankohtana päättyisi yleensä myös luopumislisän maksu. Luopumislisä taattaisiin kuitenkin luopujalle vähintään kuuden vuoden ajalta. Luopumislisän maksu lakkautettaisiin ajaksi, jolta luopuja saa esimerkiksi täyttä työkyvyttömyyseläkettä. Jos luopumislisää ei tämän johdosta olisi maksettu kuudelta vuodelta ennen vanhuuseläkeikää, lisää ryhdyttäisiin uudelleen maksamaan 50 prosenttina 65 vuoden iästä lukien. Vähennettyä lisää maksettaisiin, kunnes luopumislisää on maksettu kaikkiaan kuudelta vuodelta. Samoin toimittaisiin silloin, kun maatalousyrittäjä luopuu maataloudesta 59 vuoden iän täyttämisen jälkeen. Säännöksen tarkoituksena on saada luopumiskorvausjärjestelmän piiriin myös lähellä vanhuuseläkeikää olevia viljelijöitä.

Luopumiskorvaus olisi saajalleen veronalais-ta tuloa. Sitä voitaisiin nykyisten tulo- ja

varallisuusverolain (1240/88) säännösten nojalla pitää ansiotulona, koska kysymyksessä on veronalaisen ansiotulon lisäksi tai sijaan saatu korvaus. Eläketulovähennykseen oikeuttavaa eläketuloa luopumiskorvaus ei olisi.

4.4. Järjestelmän toimeenpano

Ehdotettu luopumiskorvausjärjestelmä kytkeytyisi sekä eläke- että tuotannonvähentämisyjärjestelmiin. Järjestelmän toimeenpanosta huolehtisivat maatalousyrittäjien eläkelaitos sekä kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset ja maaseutuelinkeinopiirit, jotka hoitavat myös maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmää ja päättyvää luopumiseläkejärjestelmää. Maaseutuelinkeinoviranomaisille kuuluvat muut maataloustuotannon ohjaamiseen ja tasapainottamiseen liittyvät tehtävät.

Sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmästä poiketen maaseutuelinkeinoviranomaisen lausunnosta ei olisi muutoksenhakuoikeutta erikseen. Kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen ja eräissä tapauksissa maaseutuelinkeinopiiri antaisivat luopumiskorvausasiassa lausuntonsa eläkelaitokselle, mutta lausunto ei olisi maataloudellistenkaan edellytysten osalta eläkelaitosta sitova. Korvauksen hakijalla olisi muutoksenhakuoikeus eläkelautakuntaan eläkelaitoksen korvauspäätöksestä kokonaisuudessaan. Ehdotettuun ratkaisu- ja muutoksenhakujärjestykseen on päädytty, koska luopumiskorvauksen saamisen maataloudelliset edellytykset ovat yksiselitteiset eivätkä jätä merkittävää harkintavaltaa asian ratkaisijalle. Käytännössä maaseutuelinkeinoviranomaisten lausunnolla korvauksen saamisen maataloudellisista edellytyksistä olisi olennainen merkitys eläkelaitoksen ratkaistessa luopumiskorvausasiaa. Ehdotettu ratkaisu- ja muutoksenhakujärjestys nopeuttaa ja selkeyttää korvausasian käsittelyä.

4.5. Ehdotettuun lakiin maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta liittyvät lainmuutokset

Luopumiskorvauksen perusmäärä määräytyisi maatalousyrittäjien eläkelain mukaisen toiminnan perusteella kuten täysi työkyvyttömyyseläke tai sukupolvenvaihdoseläkkeen perusmäärä. Tämän vuoksi luopumiskorvauksen perusmäärä tulisi etuuksien yhteensovituksessa rinnastaa työeläkejärjestelmän peruseläkkeisiin

samalla tavoin kuin sukupolvenvaihdoseläkkeen perusmäärän osalta on tehtykin. Tästä johtuvat ehdotetut muutokset muihin lakeihin.

5. Asian valmistelu

Valtioneuvoston ja maataloustuottajain keskusjärjestöjen välillä hinnoitteluvuoden 1992/93 maataloustuloratkaisun yhteydessä on sovittu, että luopumiskorvaus esitetään otettavaksi käyttöön vuoden 1993 alusta. Järjestelmän periaatteista on sovittu samassa yhteydessä. Esitys on valmisteltu virkатыönä ja se on käsitelty maataloustuloneuvottelujen yhteydessä asetetussa työryhmässä.

6. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Ehdotetut luopumiskorvaukset maksettaisiin valtion varoista. Luopumiskorvausta maksettaisiin vuosina 1993—1995 tapahtuvien luopumisten perusteella. Olettaen, että luopumiskorvausjärjestelmän piiriin tulisi vuosittain 1 000 tilaa ja että hehtaarikorvaus olisi 50 markkaa kuukaudessa hehtaarilta ja kotieläinrikorvaus 200 markkaa kuukaudessa kotieläinyksiköltä, järjestelmästä voidaan arvioida aiheutuvan seuraavat korvauskustannukset vuosittain:

vuosi	milj. mk
1993	25
1994	71
1995	114
1996	128
1997	115
2000	75

Kustannukset on arvioitu vuoden 1992 tasossa käyttäen työntekijäin eläkelain mukaista indeksiä. Kokonaiskorvausmenon arvioidaan koostuvan puoliksi perusmääräosuudesta ja puoliksi luopumislisäosuudesta. Kustannuksia arvioitaessa ei ole otettu huomioon vähentävänä sitä, että ilman luopumiskorvausjärjestelmää osa luopujista siirtyisi maatalousyrittäjien eläkelain mukaiselle työkyvyttömyyseläkkeelle tai yksilölliselle varhaiseläkkeelle, eikä kustannuksia enentävänä sitä, että luopumiskorvauksen saaja kartuttaa maatalousyrittäjien eläkelain mukaista eläkeoikeuttaan luopumiskor-

vausta saadessaan. Arvioissa ei myöskään ole otettu huomioon sitä kustannuksia lisäävää tekijää, että perhe-eläkeoikeus luopumiskorvauksen saajan jälkeen säilyy täysitehoisena.

Luopumiskorvausjärjestelmän seurauksena maataloustuotteiden vientikustannusten määrä vähenee. Olettaen, että järjestelmän piiriin tulisi vuodessa 1 000 maatilaa, joista kotieläintaloutta harjoittavia tiloja olisi noin 80 prosenttia, vientikustannukset vähenisivät arviolta 120 miljoonaa markkaa vuodessa. Vastaava luopumiskorvausmeno olisi arviolta 50 miljoonaa markkaa.

Valtioneuvoston ja maataloustuottajain keskusjärjestöjen välillä käytyjen maataloustulolain (736/89) mukaisten neuvottelujen perusteella hinnoitteluvuoden 1992/93 maataloustuloratkaisun yhteydessä on sovittu, että luopumiskorvausjärjestelmän kustannuksista luetaan

maatalouden osuudeksi puolet. Hinnoitteluvuoden 1992/93 ratkaisussa on ennakkona otettu huomioon 18 miljoonaa markkaa.

7. Riippuvuus muista esityksistä

Esitys on laadittu ottaen huomioon suunnitella olevat maataloushallinnon uudelleen järjestelyt, joiden johdosta muun muassa maatalousviranomaisten nimitykset muuttuvat. Hallituksen esitys maaseutuelinkeinohallintoa koskevaksi lainsäädännöksi on tarkoitus antaa samanaikaisesti tämän esityksen kanssa. Mainitun esityksen mukaan maaseutupiirien nimi muuttuisi maaseutuelinkeinopiireiksi. Mahdolliset muutokset näissä järjestelyissä tulee ottaa huomioon tämän lakiehdotuksen käsittelyssä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta

Lain alussa ovat yleiset säännökset. Sen jälkeen ovat säännökset luopujaa, maatilaa ja luopumistapaa koskevista luopumiskorvauksen saamisen edellytyksistä. Omana ryhmänään ovat säännökset luopumiskorvauksen määräytymisestä, hakemisesta ja maksamisesta. Lopussa ovat säännökset lain toimeenpanosta, muutoksenhausta ja kustannusten kattamisesta. Lakiin sisältyy viittauksia maatalousyrittäjien eläkelakiin ja muihin eläkejärjestelmän säännöksiin.

Yleiset säännökset

1 §. Luopumiskorvausta myönnettäisiin maatalousyrittäjälle, joka vuosina 1993—1995 pysyvästi luopuu maatalouden harjoittamisesta laissa tarkoitettulla tavalla.

2 §. Pykälä sisältää maatalousyrittäjän ja maatilaa määritelmät.

Pykälän 1 momentin mukaan maatalousyrit-

täjällä tarkoitetaan maatilatalouden harjoittajaa, joka omaan tai yhteiseen lukuun itse työhön osallistuen harjoittaa maataloutta. Määritelmä vastaa maatalousyrittäjän määritelmää maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetussa laissa (1317/90). Pykälän 2 momentissa säädetystä maatilaa määritelmästä sekä 4 §:ssä säädetystä luopujan määritelmästä seuraa, ettei ehdotetun lain piiriin voisi tulla pelkästään vuokrasopimuksen nojalla maataloutta harjoittava maatalousyrittäjä.

Pykälän 2 momentin mukaan maatilalla tarkoitetaan yhden tai useamman tilan tai tilanosan muodostamaa maatilatalouden harjoittamiseen tarkoitettua yksikköä, jota hallitaan yhtenä kokonaisuutena. Määritelmä on yhdenmukainen maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetussa laissa säädetyn maatilaa käsitteen kanssa. Ehdotettu laki edellyttää 5 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan lisäksi, että luopujien omistamaan maatalaan tulee kuulua vähintään kolme hehtaaria maataloustuotantoon käytettyä peltot.

Ehdotetussa laissa tarkoitettuun maatalaan eivät sisältyisi pitkäaikaisenaan vuokrasopimuksen nojalla hallittavat alueet. Sen sijaan luopumisen kohteena olevaan maatalaan kuu-

luisivat myös poisvuokratut alueet ja laissa tarkoitettujen luopumistointenpiteiden tulisi kohdistua myös niihin. Tilanteissa, joissa luopijat omistavat varsinaisen maatalan lisäksi osuuden toisesta, useimmiten kuolinpesään kuuluvasta maatalasta, katsottaisiin luopujien osuus tuosta toisesta maatalasta kuuluvaksi luopumisen kohteena olevaan maatalaan vain, jos luopijat viljelevät sitä vakiintuneen sovintojaon perusteella. Tällä on merkitystä tarkasteltaessa, onko koko luopumisen kohteena olevasta maatalasta annettu 9 §:ssä tarkoitettut sitoumukset, sekä laskettaessa 14 §:ssä tarkoitettun hehtaarikorvauksen määrää.

3 §. Pykälässä säädettäisiin siitä, milloin ehdotetussa laissa tarkoitettun maataloustuotannosta luopumisen katsottaisiin tapahtuneen. Luopumishetkenä pidettäisiin ajankohtaa, jolloin 9 §:ssä tarkoitettut maataloustuotannosta luopumista tarkoittavat sitoumukset on toimitettu kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle, maaseutuelinkeinopiirille tai maatalousyrittäjien eläkelaitokselle. Asetuksella on tarkoitus säätää, että maatalousyrittäjien eläkelaitokseen rinnastettaisiin sen valtuuttamat asiamiehet. Luopumisajankohta on ratkaiseva harkittaessa, täyttyvätkö korvauksen saamisen edellytykset, sekä määriteltäessä korvauksen alkamisen ajankohtaa.

4 §. Pykälässä on määritelty, keitä pidettäisiin luopumiskorvaukseen oikeutettuina luopujina. Oikeus korvaukseen olisi luopumisen kohteena olevan maatalan tai sen osan omistavalla maatalousyrittäjällä, tämän aviopuolisolla, vaikkei hän olekaan maatalan omistaja, sekä leskellä edellyttäen, että maatala kuuluu omaisuuteen, johon leskellä on avio-oikeus. Korvaukseen oikeutettujen piiri olisi yhdenmukainen sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmän kanssa.

5 §. Pykälässä säädettäisiin luopujaa koskevasta luopumiskorvauksen saamisen edellytyksistä. Tarkasteluajana käytettäisiin viittä viimeistä vuotta samoin kuin maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetussa laissa. Viiden vuoden aika osoittaisi päätoimisen maatalouden harjoittamisen vakiintuneisuutta. Korvauksen saamisen edellytysten täyttyminen tuolta ajalta voitaisiin selvittää muun muassa verotietojen avulla.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan edellytyksenä olisi, että luopuja on harjoittanut maataloutta luopumisen kohteena olevalla maatalalla vähintään kolmella peltohehtaarilla

luopumiseen saakka. Luopujan vähimmäisviljelyvaatimus olisi kolme hehtaaria riippumatta maatalan kokonaispeltoalasta toisin kuin sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmässä, jossa luovuttajan edellytetään viljelleen vähintään neljänestä maatalan peltoalasta ja jossa maatalan vähimmäiskooksi säädetään kaksi peltohehtaaria. Ehdotetun lain edellyttämä vähimmäisraja on sama kuin maataloustuotannon tasapainottamisesta annetun lain nojalla solmittavissa, pellon käyttöä rajoittavissa sopimuksissa.

Pykälän 1 momentin kohdassa 2 säädettäisiin luopumiskorvauksen saamisen estävistä sivutuloista eli tuloista muusta kuin maatalataloudesta. Säännöksen tarkoituksena on kohdistaa luopumiskorvaus päätoimisille viljelijöille. Sivutulotarkastelu tehtäisiin hakijakohtaisesti. Säännös sivutulojen määrittelystä ja sivutulojen enimmäismäärä (63 272,73 markkaa vuoden 1992 tasossa) olisi sama kuin maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetussa laissa. Sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmässä maatalan luovutuksen takia päättyviä tuloja ei lueta sivutuloihin. Vastaavasti luopumiskorvausjärjestelmässä ei maataloudesta luopumisen vuoksi päättyviä tuloja otettaisi huomioon sivutuloina. Tällaisia tuloja voisivat olla esimerkiksi maatalousyrittäjätoimintaan perustuvat päivärahat sekä tulot sellaisista luottamustoimista, jotka perustuvat maatalouden harjoittamiseen ja päättyvät maatalousyrittäjän lopetettua maatalouden harjoittamisen. Asetuksella olisi tarkoitus säätää tarkennuksista sivutulomäärittelmään vastaavasti kuin maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetussa asetuksessa säädetään. Enimmäissivutuloja koskevaa säännöstä sovellettaisiin samoin kuin sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmässä. Sivutulot laskettaisiin siten viiden viimeisen kalenterivuoden verotietojen perusteella suorittamatta vuositulojen indeksitarkistusta. Sivutuloja olisivat muusta kuin maatalataloudesta saadut ansio- ja pääomatulot. Myös tulot poronhoidosta ja ammattimaisesta kalastuksesta luettaisiin sivutuloihin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että luopujan katsotaan jatkaneen maatalouden harjoittamista myös peltoalalla, joka on kesannoitu siten, että valtio maksaa siitä kesannoimispalkkiota, tai joka on kesannoitu sen vuoksi, että viljelijä vapautui peltoalan perusteella suoritetusta vientikustannusmaksusta. Tällä poikkeussäännöksellä turvattaisiin oikeus luopumiskorvaukseen myös niille maatalous-

yrittäjille, jotka ovat kesannoineet maatilansa peltoalasta niin suuren osan, ettei heillä ole ollut omassa viljelyksessään kolmea hehtaaria. Muut valtion kanssa tehdyt pellon käyttöä rajoittavat sopimukset eivät täyttäisi maatalouden harjoittamista koskevaa vaatimusta.

6 §. Pykälässä säädettäisiin luopumiskorvausoikeuden ikäedellytyksistä. Oikeus luopumiskorvauksen saamiseen olisi maatalousyrittäjällä, joka on luopumishetkellä vähintään 55-vuotias, mutta joka ei ole täyttänyt 65 vuotta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niin sanotusta uinuvasta oikeudesta luopumiskorvaukseen. Säännös vastaisi uinuvaa eläkeoikeutta, josta säädetään maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoeläkkeestä annetussa laissa. Uinuvan korvausoikeuden piiriin pääsisi luopuja, joka on täyttänyt 50 vuotta luopumishetkellä. Vanhemman aviopuolison tai yhtymän osakkaan tulisi täyttää luopumiskorvauksen saamisen varsinainen ikäedellytys eli hänen tulisi olla luopumishetkellä vähintään 55 vuotta täyttänyt.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että luopumiskorvausta ei kuitenkaan maksettaisi siltä ajalta, jolloin luopuja ei ole täyttänyt 55 vuotta.

7 §. Pykälässä säädetään, mitkä eläkkeet estävät luopumiskorvausoikeuden. Nämä estävät eläkkeet antavat maataloustuotannosta luopuvalle jo toimeentuloturvan, jolloin tarvetta luopumiskorvaukseen ei ole.

Pykälän 1 ja 2 kohdan mukaan luopumiskorvauksen saamisen estäisivät samat eläkkeet, jotka estävät myös sukupolvenvaihdoeläkkeen saamisen. Luopumiskorvauksen saamisen estäviä eläkkeitä olisivat paitsi kansaneläkelain (347/56) mukainen yksilöllinen varhaiseläke, työttömyyseläke, varhennettu vanhuuseläke ja toistaiseksi myönnetty työkyvyttömyyseläke myös maatalousyrittäjien eläkelain mukaiset vastaavat eläkkeet. Maatalousyrittäjien eläkelain mukainen osatyökyvyttömyyseläke ei kuitenkaan estäisi luopumiskorvauksen saamista. Määräaikaisena myönnetty kansaneläkelain tai maatalousyrittäjien eläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke ei myöskään estäisi luopumiskorvauksen saamista.

Pykälän 3 kohdassa säädettäisiin siitä, että oikeutta luopumiskorvauksen saamiseen ei ole luopujalla, jolle itselleen tai jonka aviopuoliso on myönnetty sukupolvenvaihdoeläke. Sukupolvenvaihdoeläke ja luopumiskorvaus ovat toisensa poissulkevat vaihtoehdot eivätkä vilje-

lijäpuolisot voisi kuulua molempien järjestelmien piiriin. Ehdollinen päätös sukupolvenvaihdoeläkeoikeudesta ei vielä estäisi luopumiskorvausoikeutta.

Maatila

8 §. Pykälässä säädetään luopumiskorvauksen saamisen maataloudellisista edellytyksistä. Edellytysten tarkoituksena on erityisesti tukea järjestelmän maatalouspoliittisia tavoitteita.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan oikeutta luopumiskorvaukseen ei ole, jos luopumisen kohteena olevasta maatilasta on luovutettu peltomaata kolmen viimeisen vuoden aikana ennen luopumista maataloudellisiin tarkoituksiin. Sama koskee tilannetta, jossa maatalan peltoa luopumisen yhteydessä luovutetaan mainittuihin tarkoituksiin. Luopuja ei voisi toimia esimerkiksi siten, että hän myy maatalan parhaat peltoalueet ja saa luopumiskorvauksen lopusta maatilasta. Tällaisen toiminnan hyväksymistä ei voida pitää perusteltuna, koska luopumiskorvauksen perusmäärän suuruuteen olisi tällöinkin vaikuttanut koko maatalan pinta-ala, vaikka luopumislisä määräytyykin vain luopumishetkellä luopujien omistuksessa olevien peltohehtaarien perusteella. Peltoalan myyminen esimerkiksi tonttimaaksi olisi sen sijaan mahdollista, koska luovutus ei tapahdu maataloudellisiin tarkoituksiin.

Pykälän 1 momentin 1 kohtaan liittyen 2 momentissa säädettäisiin siitä, etteivät luopumiskorvauksen saamista estäisi kuitenkaan epäolennaisten peltoalueiden luovutukset, vaikka ne olisivat tapahtuneet maataloudellisiin tarkoituksiin. Tarkoituksena on, että epäolennaiseksi voitaisiin katsota yhdenmukaisesti pirstomista koskevien säännösten soveltamiskäytännön kanssa luovutukset, jotka käsittävät enintään 5 prosenttia maatalan peltomaan pinta-alasta. Luopumiskorvauksen saamista eivät 2 momentin mukaan estäisi myöskään uusjaon yhteydessä tapahtuneet tilusvaihdot eivätkä pakottavista taloudellisista vaikeuksista johtuneet peltomaan luovutukset.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädetään siitä, että luopumisen kohteena olevan maatalan maatalousmaasta yli kolmanneksen tulee olla pelto- ja puutarhamaata. Maatalousmaaksi luetaan maatalousyrittäjien eläkelain 2 §:n 2 momentin mukaan pelto- ja puutarhamaa

sekä 1/10 kasvullisesta metsämaasta Etelä-Suomessa, 1/15 Keski-Suomessa ja 1/20 Pohjois-Suomessa. Säännöksen tarkoituksena on kohdistaa luopumiskorvaus niille maataloille, joilla maatalousyrittäjien eläkelain mukainen työtulo ja siten luopumiskorvauksen perusmäärä on pääosin kertynyt pellon eikä metsämaan osalta.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa säädetään luopumiskorvauksen saamisen estävistä, valtion kanssa solmituista maataloustuotannon vähentämistä tarkoittavista sopimuksista. Tällaisia sopimuksia olisivat ensinnäkin ne sopimukset, jotka osittain tai kokonaan rajoittavat sekä karja- että kasvintuotantoa tilalla. Esimerkiksi pelkästään lypsykarjatalouden lopettamista edellyttäneet, vuonna 1991 solmitut maataloustuotannon vähentämissopimukset, jotka eivät edellyttäneet osittaistakaan viljelystä luopumista, eivät estäisi luopumiskorvauksen saamista. Edellytyksenä tällöinkin olisi, että viljelyä on jatkettu vähintään kolmella peltohehtaarilla ja myyntituloa siitä on vähintään 4 kohdassa säädetty 3 000 markkaa hehtaarilta. Pelkästään kasvintuotantoa rajoittavista sopimuksista luopumiskorvauksen saamisen estäisivät sellaiset sopimukset, jotka koskevat olennaista osaa eli yli neljänneistä koko maatilan pelloalasta, ei kuitenkaan kesantosopimukset. Säännöksen tarkoituksena on, että maatila voisi päästä ehdotetun lain piiriin viljelemättömyyssopimuksesta huolimatta silloin, kun sopimus pellon maataloustuotannosta poistamisesta on tehty esimerkiksi ranta-alueen suoja-kaistaleesta. Edellytyksenä tällöinkin olisi, että luopuja on jatkanut viljelyä vähintään kolmella peltohehtaarilla kuten 5 §:n 1 momentin 1 kohta edellyttää ja saanut myyntituloa peltohehtaarilta 8 §:n 1 momentin 4 kohdassa edellytetyn määrän. Sopimuksen nojalla maksettava korvaus jatkuisi luopumiskorvaukser, rinnalla, mutta sopimuksen alainen pelloala ei oikeuttaisi luopumislisän hehtaarikorvaukseen. Luopumiskorvauksen saamisen estävänä sopimuksena ei pidettäisi sopimusta luonnonmukaiseen viljelyyn suuntautumisesta. Kesantosopimukset, jotka eivät estä luopumiskorvauksen saamista, lykkäisivät kuitenkin luopumiskorvauksen alkamista kuten 20 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu.

Pykälän 1 momentin kohdassa 4 säädetään vähimmäismyyntituloista, joita luopumisen kohteena olevalta maatilalta tulee olla kertynyt. Säännöksen tarkoituksena on estää luopumiskorvauksen saaminen tilalta, jonka maata-

loustuotannosta poistumisella ei ole olennaista tuotantoa vähentävää vaikutusta.

Veronalaista myyntituloa kasvinviljely- ja kotieläintaloudesta tulisi olla vähintään 3 000 markkaa kutakin luopumisen kohteena olevan maatilan täyttää peltohehtaaria kohti. Myyntitulo laskettaisiin keskiarvona kahdelta viimeiseltä kalenterivuodelta ennen luopumista. Käytännössä tämä merkitsisi yleensä viimeksi vahvistetun verotuksen ja viljelijän viimeiseltä kalenterivuodelta veroilmoituksessa ilmoittaman myyntitulon keskiarvoa. Myyntituloihin ei tehtäisi indeksitarkistusta, ei myöskään laissa säädettyyn hehtaarikohtaiseen tuloarajaan. Myyntituloihin luettaisiin myös maatilatalouden tuloverolain (543/67) 5 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu jaksotettu karjanmyyntitulo. Myyntituloja laskettaessa se katsottaisiin sen vuoden tuloksi, jolle se on verotuksessa jaksotettu. Myyntituloihin rinnastettaisiin myös valtion satovahingoista maksamat korvaukset.

Myyntituloja tulisi olla mainittu markkamäärä jokaista luopumisen kohteena olevan maatilan täyttää peltohehtaaria kohden. Hehtaarikohtaista myyntituloa laskettaessa ei kuitenkaan otettaisi huomioon niitä peltohehtaareja, jotka on kesannoitu ehdotetun lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Vastaavasti kesantopalkkiokaan ei ole huomioon otettavaa myyntituloa. Kun luopujien vuokraamat lisämaat eivät kuulu maatalaan, ei vuokramaiden hehtaareja otettaisi huomioon hehtaarikohtaista myyntituloa laskettaessa. Sen sijaan luopumisen kohteena olevan maatilan poisvuokratut alueet kuuluvat luopumisen kohteena olevaan maatalaan ja ne otettaisiin huomioon 8 §:n 1 momentin 4 kohtaa sovellettaessa. Kun tulona otetaan huomioon vain myyntitulot eikä esimerkiksi vuokratulota, ei maatilastaan olennaisen osan poisvuokranneella maatalousyrittäjällä olisi siten oikeutta luopumiskorvaukseen, elleivät hänen myyntitulonsa omassa viljelyksessä olleesta, vähintään kolmesta hehtaarista, tai karjataloudesta ole merkittävät.

Luopumistapa

9 §. Pykälässä säädetään, miten luopumiskorvaukseen oikeuttava maataloustuotannosta luopuminen tapahtuu. Luopumistapana olisi pellojen jättäminen viljelemättä omistukseen. Käytännössä luopuminen tapahtuisi siten, että maatalousyrittäjä antaisi maataloustuotannosta

luopumissitoumuksen ja pellon myyntirajoitus-sitoumuksen. Maatilan metsä- ja joutomaa jäisi sitoumusten ulkopuolelle. Luopuja voisi jatkaa metsätalouden harjoittamista ja hänellä olisi oikeus luovuttaa metsä- ja joutomaata vapaasti myös luopumiskorvausaikana. Pykälän 2 momentista seuraa lisäksi, että korvauksen saamisen edellytyksenä on myös poronhoidon lopettaminen pysyvästi, koska poronhoitotyö on kartuttanut luopumiskorvauksen perusmäärää. Ehdotettu laki ei sen sijaan edellyttäisi ammatillaisen kalastuksen lopettamista toisin kuin sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmä. Vaikka kalastuskin on maatalousyrittäjien eläkelain mukaista toimintaa, tuotannon tasapainottamissyöt eivät edellytä sen lopettamista.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettulla maataloustuotannosta luopumissitoumuksella luopuja sitoutuisi siihen, että hän ei käytä eikä vuokraa maatilan pelto- tai puutarhamaa-ta taikka tuotantorakennuksia maataloustuotantoon. Sitoumuksen alaisen peltoalan metsittäminen olisi mahdollista myös luopumiskorvausajan.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettulla pellon myyntirajoitussitoumuksella luopuja sitoutuisi siihen, ettei hän luovuta maatilan peltoa kuuden vuoden kuluessa luopumiskorvauksen alkamisesta eikä sen jälkeenkään aikana, jona jollakin maatilan luopujista on oikeus luopumiskorvaukseen tai sen osaan. Sitoumuksen voimassaoloaika olisi siten kytkeyty siihen, kuinka pitkään jollakin maatilan luopujista on oikeus luopumiskorvaukseen. Myös vähennetyn luopumislisän maksaminen edellyttäisi, että sitoumuksia noudatetaan.

Jos pellon myyntirajoitussitoumusta tai maataloustuotannosta luopumissitoumusta ei noudatettaisi, luopumiskorvaus jouduttaisiin lakkauttamaan 25 §:n mukaan. Jos sitoumusten rikkominen tapahtuisi pian luopumistapahtuman jälkeen, esimerkiksi vuoden sisällä, ei maatalousyrittäjän yleensä voitaisi katsoa luopuneen pysyvästi maatalouden harjoittamisesta. Tällöin eläkelaitos joutuu 32 §:n nojalla pyytämään vakuutus-oikeutta poistamaan korvauspäätöksen ja perimään aiheuttomasti maksetut korvaukset takaisin.

Pykälän 3 momentin mukaan kaikkien luopumisen kohteena olevan maatilan pelto- ja puutarha-alan sekä tuotantorakennusten omistajien tulee antaa 1 momentissa tarkoitettut sitoumukset. Koska maataloustuotannosta luopuminen on tilakohtainen ratkaisu, luopujan

aviopuolison tulee antaa sitoumukset myös silloin, kun hän ei omista osaaan maatilasta eikä itse hae luopumiskorvausta. Hänen on myös pysyvästi lopetettava maatalouden ja poronhoidon harjoittaminen.

Pykälän 4 momentissa säädetään tilanteesta, jossa luopuja aviopuolisoinen omistaa useampia maatiloja. Luopumiskorvauksen saamisen edellytyksenä on, että puoliset antavat 9 §:n 1 momentissa tarkoitettut sitoumukset kaikista maatiloista. Merkitystä ei olisi sillä, ovatko luopijat harjoittaneet maataloutta kaikilla maatiloillaan.

10 §. Pykälän 1 momentissa säädetään tilanteesta, jossa luopijat omistavat varsinaisen, luopumisen kohteena olevan päätilan lisäksi ainoastaan osuuden muusta maatilasta. Tyypillisesti tällainen osuus muusta maatilasta kuuluu kuolinpesään, jossa luopuja tai hänen puolisonsa on osakkaana. Kuten 2 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa on selvitetty, katsottaisiin tällaisessa tapauksessa luopujien maatalaan kuuluvaksi vain luopujien omistamaa osuutta vastaava alue sivutilasta. Edellytyksenä olisi lisäksi, että luopijat ovat viljelleet osuuttaan vakiintuneen sovintojaon perusteella, jolloin aluetta voidaan katsoa hallitun yhtenä kokonaisuutena luopujien tilan kanssa.

Jos luopijat ovat viljelleet sivutilaosuutta vakiintuneen sovintojaon perusteella, heidän tulee antaa 9 §:n 1 momentissa tarkoitettut sitoumukset myös mainitusta alueesta, ja se otetaan huomioon hehtaarikorvausta 14 §:n mukaan määrittäessä. Jos sivutilaosuutta ei ole viljelty vakiintuneen sovintojaon perusteella, sen ei katsota lainkaan kuuluvan luopumisen kohteena olevaan maatalaan. Tällöin sivutilan muilta omistajilta ei edellytetä 9 §:n 1 momentissa tarkoitettuja sitoumuksia. Luopujien tulee kuitenkin sitoutua lopettamaan maatalouden harjoittaminen omaan tai yhteiseen lukuun myös tällaisella tilalla. Jos kaikki omistajat eivät anna sitoumuksia, luopuminen voi käytännössä tapahtua myös siten, että luopijat myyvät osuutensa tai vuokraavat sen pitkäaikaisella vuokrasopimuksella esimerkiksi muille osaomistajille. Tällöin luopujien osuutta ei 14 §:n 2 momentin mukaan oteta huomioon myöskään hehtaarikorvausta laskettaessa.

Pykälän 2 momentin nojalla asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin, mihin tarkoituksiin maatilan pellon ja tuotantorakennusten käyttö olisi mahdollista 9 §:n 1 momentissa tarkoitettujen sitoumusten estämättä. Tarkoituksena on

säättää nykyistä luopumiseläkeasetusta (258/74) vastaavasti, että tuotantorakennuksia voi käyttää mehiläisten hoitoon ja ostorehuun perustuvaan turkistarhaukseen sekä viljankuivaamoa ja maataloustuotevarastoa muiden maatilojen tarpeisiin. Lisäksi muita tuotantorakennuksia voisi kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen luvalla luovuttaa lähiviljelijälle myös maataloustuotantoon, jos tällaiselle menettelylle olisi perustellut syyt. Syynä voisi olla esimerkiksi se, että karjataloutta harjoittava viljelijä tarvitsee lisätilaa omien talousrakennustensa kunnostuksen ajaksi. Tavoitteena on maaseudun olemassa olevan rakennuskannan hyödyntäminen, jolla vähennettäisiin lisäinvestointien tarvetta. Pellon käyttö omien hevosten laiduntamiseen samoin kuin heinän korjaamiseen niiden talvirehuksi olisi sallittua. Turvetuotantoa tai mullan ottamista ei pidettäisi maataloustuotantona. Pellon käyttö korvauksetta riistanhoitoyhdistyksen riistapeltona olisi myös sallittua. Pellon käyttö porotalouteen ei olisi 9 §:n 2 momentin mukaan sallittua.

11 §. Luopumiskorvauksen saamisen edellytyksenä on, että luopuminen kohdistuu koko maatilan pelto- ja puutarha-alaan. Eräät vähäiset tai niin sanotut arvokkaat alueet, joilla on huomattavasti suurempi arvo käytettynä muihin kuin maatilataloudellisiin tarkoituksiin, ehdotetaan kuitenkin jätettäväksi 9 §:ssä tarkoitettujen sitoumusten ulkopuolelle, jolloin ne eivät oikeuta myöskään hehtaarikorvaukseen. Jollei tällaista aluetta jätetä sitoumusten ulkopuolelle luopumiskorvausta haettaessa, alueen luovutus pellon myyntirajoitussitoumuksen vastaisesti joudutaan käsittelemään 25 §:ssä tarkoitettuna luopumiskorvauksen lakkauttamisena.

Luopumiskorvauksen määrä

12 §. Pykälässä todettaisiin luopumiskorvauksen osat: perusmäärä ja luopumislisä. Niiden määräytymisestä säädettäisiin 13—17 §:ssä.

13 §. Pykälässä säädettäisiin perusmäärän määräytymisestä. Pykälän 1 momentti sisältää perusmäärän määritelmän. Perusmäärä olisi yhtä suuri kuin maatalousyrittäjien eläkelain mukainen täysi työkyvyttömyyseläke, joka luopujalle olisi myönnetty, jos hän luopumishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi. Perusmäärään vaikuttavat siten lähtökohtaisesti luopujalle vahvistetut työtulot koko maatalousyrittä-

jien eläkelain mukaisen vakuutuksen voimassaoloajalta. Luopumiskorvauksen perusmäärää laskettaessa sovellettaisiin maatalousyrittäjien eläkelain 8 i §:n 2 momenttia, jos siinä säädetyt soveltamisen edellytykset täyttyisivät. Tällöin huomioon otettaisiin vain tammikuun 1 päivän 1983 jälkeiselle ajalle vahvistetut työtulot.

Luopumiskorvauksen perusmäärän laskeminen poikkeaisi kuitenkin maatalousyrittäjien eläkelain mukaisen täyden työkyvyttömyyseläkkeen laskennasta tulevan ajan eläkkeen osalta. Luopumiskorvauksen perusmäärään ei 2 momentin mukaan sovellettaisi, mitä maatalousyrittäjien eläkelain 8 i §:n 3 momentissa säädetään. Tämä tarkoittaa sitä, että luopumiskorvauksen perusmäärään sisältyvä tulevan ajan eläke määräytyisi koko maatalousyrittäjätoiminnan vakuutusajan työtulojen keskiarvon mukaan. Jos perusmäärä kuitenkin olisi määrätty maatalousyrittäjien eläkelain 8 i §:n 2 momentin nojalla ainoastaan tammikuun 1 päivän 1983 jälkeiselle ajalle vahvistettujen työtulojen mukaan, myös tulevan ajan eläke laskettaisiin mainittujen työtulojen keskiarvon mukaan.

Niissä tilanteissa, joissa osatyökyvyttömyyseläke tai määräajaksi myönnetty täysi työkyvyttömyyseläke muuttuu luopumiskorvauksen perusmääräksi, perusmäärään sisältyvän tulevan ajan eläkkeen laskemisessa sovellettaisiin pääsäännöstä poiketen maatalousyrittäjien eläkelain 8 i §:n 3 momenttia, jos eläke olisi myönnetty 1 päivänä tammikuuta 1989 tai sen jälkeen sattuneen eläketapahtuman perusteella. Tarkoituksena on, ettei maatalousyrittäjien eläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen määrää jouduttaisi uudelleen laskemaan sen muuttuessa luopumiskorvauksen perusmääräksi.

Pykälän 2 momentissa säädetään lisäksi, ettei luopumiskorvauksen perusmäärän suuruutta laskettaessa oteta huomioon luopujan sellaista oikeutta eläkkeeseen, joka perustuu muuhun kuin maatalousyrittäjien eläkelaisa tarkoitettuun toimintaan.

Pykälän 3 momentin viittaussäännöksestä työntekijäin eläkelakiin seuraa, että luopumiskorvauksen perusmäärään sovellettaisiin myös lapsikorotusta ja eläkkeiden yhteensovittamista koskevia säännöksiä. Ehdotetun lain säätämisen yhteydessä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että yhteensovituksessa huomioon otettaviin peruseläkkeisiin lisättäisiin ehdotetun lain mukaisen luopumiskorvauksen perusmäärä.

Säännökset luopumiskorvauksen perusmäärän määräytymisestä ovat yhdenmukaiset sukupolvenvaihdoseläkkeen perusmäärän määräytymistä koskevien säännösten kanssa.

14 §. Pykälässä säädetään luopumislisän määräytymisestä. Luopumislisällä tarkoitettaisiin luopujan pääluvun mukaista osuutta maatilakohtaisesti määrättävästä luopumislisästä. Maatilakohtainen luopumislisä muodostuisi hehtaari- ja kotieläinkorvauksesta. Maatila-kohtainen luopumislisä määrättäisiin luopumisasajankohdan tilanteen mukaisena silloin voimassa olevan hehtaari- ja kotieläinkorvauksen suuruutta koskevan valtioneuvoston päätöksen mukaisena. Maatilakohtainen luopumislisä jaettaisiin tasan luopumiskorvauksen saamiseen oikeutettujen kesken.

Pykälän 2 momentissa säädetään maatila-kohtaisen hehtaarikorvauksen laskemisesta. Hehtaarikorvaukseen oikeuttaisivat vain luopumiseen saakka viljelyksessä olleet peltohehtaarit, jotka ovat luopujien omistuksessa luopumishetkellä ja joista annetaan 9 §:ssä tarkoitettut sitoumukset. Hehtaarikorvauksen saaminen ei siis edellyttäisi, että pelto on ollut juuri luopujien viljelyksessä. Riittäisi, että peltoa on viljelty luopumiseen saakka. Viljeltyyn peltoon rinnastettaisiin 5 §:n 2 momentin nojalla myös mainitussa säännöksessä tarkoitettulla tavalla kesannoitu pelto.

Poikkeuksena omistusta koskevaan vaatimukseen säädettäisiin, että leskellä olisi oikeus hehtaarikorvaukseen myös kuolleen aviopuolisonsa lasten omistamilta osuksilta, kun kysymyksessä on kuolinpesän osakkaiden omistama maatila. Koska leski useimmiten tällaisessa tilanteessa tosiasiaassa harjoittaa yksin maataloutta, ei voida pitää perusteltuna, että hän saisi vain muodollista omistusoosuuttaan vastaavan hehtaarikorvauksen.

Tilanteessa, jossa luopijat omistavat luopumisen kohteena olevan maatilan lisäksi osuuden myös muusta maatilasta, osuus otettaisiin mukaan hehtaarikorvaukseen oikeuttavaan pinta-alaan vain, jos luopijat ovat viljelleet sitä vakiintuneen sovintoajan perusteella. Tästä ehdotetaan säädettäväksi 2 momentin viimeisessä lauseessa. Perustelujen osalta viitataan siihen, mitä 9 ja 10 §:n kohdalla on todettu.

Pykälän 3 momentissa säädetään siitä, että kolmen viimeisen vuoden aikana ennen luopumista hankittua tai saatua aluetta ei oteta huomioon hehtaarikorvausta laskettaessa. Tar-

koituksena on estää hehtaarikorvauksen määrän kasvattaminen lisäpellon hankkimisella juuri ennen luopumista. Perintöön, testamenttiin tai avio-oikeuteen perustuvat saannot kolmen vuoden sisälläkin oikeuttaisivat hehtaarikorvaukseen.

15 §. Pykälän 1 momentissa annetaan teknisiä määräyksiä hehtaarikorvaukseen oikeuttavien hehtaarien laskemisesta.

Pykälän 2 momentissa säädetään kotieläinkorvauksen määräytymisestä. Koska kotieläinkorvauksen tarkoituksena on osittain korvata luopujalle hänen menettämänsä karjatalouden tuloa, olisi korvauksen perusteena tuotannosta poistuva kotieläinmäärä. Jotta korvauksen määrään ei voisi vaikuttaa lisäämällä eläinmäärää tarkoituksellisesti ennen luopumista, verrattaisiin hakemusasajankohdan kotieläinmäärää maatilan vakiintuneeseen karjamäärään. Vakiintunutta määrää puolestaan osoittaa muun muassa karjataloudesta saatujen myyntitulojen määrä, hakijan maatalouden verotuksessa ilmoittama kotieläinmäärä sekä perustamisluvan sallima kotieläinmäärä ja tuotantokiintiön määrä silloin, kun kysymyksessä on luvanvarainen tai kiintiöity karjatalous. Tosiasiallisen karjamäärän voisi kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen tarvittaessa tilakäynnillä todentaa. Luopumiskorvauksen saaminen edellyttäisi, että kotieläintaloudesta maatilalla luovutaan. Ennen sitä ei luopumiskorvauksen maksaminen 20 §:n mukaan voisi alkaa. Lopullisen korvaushakemuksen yhteydessä luopujan tulisi siten toimittaa eläkelaitokselle ensisijaisesti teurastamon kuitit, jotka osoittaisivat, että tuotannosta on poistunut kotieläinkorvauksen laskennan perusteena käytetty määrä karjaa. Asetuksella säädettäisiin edellä sanottujen periaatteiden mukaisesti tarkemmin, miten kotieläinyksiköt määräytyvät, sekä siitä, mitkä kotieläimet oikeuttavat korvaukseen.

Pykälän 3 momentissa valtioneuvostolle annetaan oikeus päättää kunakin vuonna myönnettävien luopumiskorvausten hehtaari- ja kotieläinyksikkökohtaisten korvausten markkamäärät. Valtioneuvostolla olisi mahdollisuus ottaa päätöksessään huomioon maataloustuotannon tasapainottamiseen kulloinkin liittyvät näkökohdat. Valtioneuvoston päätöstä sovellettaisiin kysymyksessä olevana vuonna tapahtuvien luopumisten perusteella myönnettäviin uusiin luopumiskorvauksiin. Myöntämisen jälkeen luopumislisä jatkuisi entisen tasoisena eli

sellaisena kuin se luopumisajankohtana voimassa olleen valtioneuvoston päätöksen mukaan oli. Maksussa olevaan luopumislisään tehtäisiin vain 17 §:ssä tarkoitettu indeksitarkistus. Ehdollisella päätöksellä, josta säädetään 19 §:ssä, vahvistettaisiin lopullisesti korvauksen määrä myös luopumislisän osalta. Se määräytyisi siten ehdollisen päätöksen antamisajankohtana voimassa olleen valtioneuvoston päätöksen mukaisena, koska korvauksen suuruuden määräämistä varten korvauksen alkaemisajankohtana pidetään sen kalenterikuukauden alkua, jona ehdollinen päätös annetaan.

16 §. Pykälässä säädetään luopumislisälle enimmäismäärä. Jos luopujan luopumislisä 14 ja 15 §:ssä säädetyn tavoin laskettuna ylittäisi sukupolvenvaihdoseläkkeen täydennysosan määrän, pidettäisiin luopumislisän määränä mainittua täydennysosan määrää. Vertailua tehtäessä sukupolvenvaihdoseläkkeen täydennysosa laskettaisiin siten kuin maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetussa laissa säädetään, kuitenkin sillä vertailulaskelman tekemistä helpottavalla poikkeuksella, että täydennysosaan vaikuttavana etuutena pidettäisiin ainoastaan perusmäärää. Sukupolvenvaihdoseläkkeen täydennysosaan vaikuttavat myös muut eläkkeensaajan saamat kansaneläkkeen lisäosaa vähentävät korvaukset ja eläkkeet, mutta niiden selvittämistä ei vertailulaskelmassa edellytetä. Luopumislisän määrä laskettaisiin luopumisajankohdan tilanteen mukaisena. Myöhemmin sen määrään vaikuttaisivat vain indeksitarkistukset ja näin määräytynyt luopumislisä puolitettaisiin 26 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa.

Luopumiskorvauksen määrä riippuisi 13 — 15 §:n mukaisesti maatalousyrittäjien eläkelain mukaisista tuloista, yrittäjäajan pituudesta, korvaussensaajien lukumäärästä, maatilansuuruudesta sekä kotieläinten määrästä. Lisäksi enimmäismääränä olisi 16 §:n mukaisesti otettava huomioon sukupolvenvaihdoseläkkeen määrä. Keskimääräinen sukupolvenvaihdoseläke uusissa eläketapahtumissa vuonna 1992 on noin 3 020 markkaa kuukaudessa. Seuraavassa taulukossa on laskettu arviot keskimääräisistä luopumiskorvauksista 10 peltihehtaarin ja 40 metsähehtaarin maatilalla, kun perusmäärä on arvioitu keskimääräisenä olettaen, että luopumiskorvauksen saajana on 55-vuotias maatalousyrittäjä. Laskelmassa on lisäksi oletettu, että maatilakohtainen hehtaarikorvaus olisi 50 markkaa kuukaudessa peltihehtaarilta ja koti-

eläinkorvaus 200 markkaa kuukaudessa kotieläinyksiköltä.

	Yksin vakuutettu mk/kk		
	perus- määrä	luopumis- lisä	yhteensä
kasvinviljelytila	1 800	500	2 300
karjatila	1 800	1 500	3 300

	Puolisot vakuutettuina ja luopujina mk/kk/henkilö		
	perus- määrä	luopumis- lisä	yhteensä
kasvinviljelytila	1 300	250	1 550
karjatila	1 300	1 050	2 350

Edellä mainituissa esimerkeissä sukupolvenvaihdoseläkkeen kattosäännös on leikannut karjatilalta yksin vakuutetun luopumislisää, joka muutoin olisi ollut 2 100 markkaa kuukaudessa.

17 §. Pykälässä säädetään siitä, että sekä luopumiskorvauksen perusmäärää että luopumislisää tarkistetaan yleisten palkka- ja hintatasossa tapahtuvien muutosten mukaan työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisesti.

Luopumiskorvauksen hakeminen

18 §. Pykälässä säädetään korvauksen hakemisesta, jonka tulee tapahtua 9 §:ssä tarkoitettujen sitoumusten perusteella. Tarkemmat määräykset hakemisesta ehdotetaan annettavaksi asetuksella.

19 §. Pykälässä säädetään korvauksen hakemisesta ehdollisena. Säännöksellä annettaisiin maatalousyrittäjälle mahdollisuus etukäteen varmistaa, että hänellä on oikeus luopumiskorvaukseen, sekä minkä suuruinen korvaus tulisi olemaan.

Pykälän 2 momentin mukaan ehdollinen päätös olisi voimassa kuusi kuukautta kuten sukupolvenvaihdoseläkkeestä annettava ehdollinen päätöskin. Mainitun ajan kuluessa luopujan tulisi toimittaa etukäteissitoumuksia vastaavat lopulliset sitoumukset eläkelaitokselle uhalla, että ehdollinen päätös muutoin raukeaa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että ehdollista hakemusta ratkaistaessa pidetään luopumishetkenä luopumiskorvauksen hakemisajankohtaa, mikäli on kysymys viljelyvaatimuksen täyttymisestä, sallittujen sivutulujen

enimmäismäärästä sekä maatalouden myyntitulojen vähimmäismäärästä. Korvauksen suuruutta määrättäessä ratkaisevaa olisi ehdollisen päätöksen antamiskuukauden alku. Näin ollen perusmäärä laskettaisiin ikään kuin luopuja olisi tullut työkyvyttömäksi ehdollisen päätöksen antamiskuukauden alussa. Luopumislisän kotieläinkorvaus laskettaisiin tuon ajankohdan karjamäärän perusteella siten kuin 15 §:n perusteluissa on selostettu ja hehtaarikorvaus luopujien omistamien peltohehtaarien mukaan. Luopumiskorvausta ei enää laskettaisi uudelleen lopullisen luopumisen yhteydessä. Säännös on yhdenmukainen sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmän kanssa.

Luopumiskorvauksen maksaminen, lakkauttaminen ja lakkaaminen

20 §. Pykälässä säädetään, mistä ajankohdasta luopumiskorvausta maksetaan. Lähtökohtana olisi luopumishetki, joka määritellään 3 §:ssä. Korvausta ei kuitenkaan aloitettaisi ennen kuin luopuja on lopettanut maatalouden ja poronhoidon harjoittamisen eli sitoumuksen mukaisesti lopettanut viljelyn sekä luopunut kotieläintaloudesta lain edellyttämällä tavalla. Lähtökohtaisesti tämän tulee tapahtua samassa yhteydessä kun 9 §:ssä tarkoitetut lopulliset sitoumukset toimitetaan eläkelaitokselle tai maaseutuelinkeinoviranomaisille. Maataloustuotannon jatkamisena pidettäisiin voimassa olevaa kesantosopimusta, joka 5 §:n 2 momentissa rinnastetaan viljelyyn. Luopumiskorvaus voisi siten alkaa vasta, kun kesantosopimus päättyy.

Koska korvauksen hakemiselle ei säädettäisi vanhentumisaikaa, säädettäisiin 2 momentissa, että korvausta ei kuitenkaan maksettaisi vuotta pitemmältä ajalta ennen korvauksen hakemista. Säännöksellä on merkitystä lähinnä silloin, kun luopumisen kohteena olevalta maatilalta 9 §:ssä tarkoitetut sitoumukset antanut maatalousyrittäjä ei jostakin syystä hae korvausta samanaikaisesti muiden luopujien kanssa.

Luopumiskorvausta maksettaisiin täysiltä kalenterikuukausilta.

21 §. Maatalousyrittäjä, jolle luopumiskorvaus myönnetään, saattaa ennestään saada maatalousyrittäjien eläkelain mukaiseen yrittäjätoimintaansa perustuvaa osatyökyvyttömyystai osa-aikaeläkettä taikka määräajaksi myönnettyä täyttä työkyvyttömyyseläkettä. Tämä

eläke lakkaisi siltä osin kuin se perustuu maatalousyrittäjätoimintaan, ja ne eläke-erät, jotka ovat menneet päällekkäin luopumiskorvauksen kanssa, katsottaisiin luopumiskorvauksen osasuorituksiksi.

22 §. Luopumislisä on tarkoitettu maataloustuotannosta luopuvan viljelijän toimeentulon turvaksi, koska korvauksen perusmäärä yksinään jää vähäiseksi. Jos luopuja saa eläkettä, ei tätä perustetta luopumislisän maksamiselle ole. Tämän johdosta pykälän 1 momentissa säädetään, että tilanteessa, jossa luopuja saa luopumishetkellä määräajaksi myönnettyä täyttä työkyvyttömyyseläkettä, luopumislisää ei eläkkeen ajalta makseta. Toistaiseksi myönnetty vastava eläke estää kokonaan oikeuden korvaukseen 7 §:n mukaan.

Pykälän 2 momentissa säädetään, että luopumislisä lakkautetaan, jos luopumiskorvauksen saajalle myönnetään kansaneläke- tai työeläkejärjestelmän mukainen täysi työkyvyttömyyseläke, yksilöllinen varhaiseläke, työttömyyseläke tai varhennettu vanhuuseläke. Taroituksena on, että sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmää vastaavasti luopumislisän lakkauttaminen voisi aina tapahtua siitä lukien, kun päätös eläkkeen myöntämisestä tehtiin, jos mainittu eläke alkaa viimeistään samasta ajankohdasta. Päätettäessä mahdollisen liikaa maksetun korvauksen takaisinperinnästä noudatettaisiin 27 §:ää. Ehdotetun lain 37 §:n viittaus säännöksellä työntekijäin eläkelain 17 a §:ään luopuja velvoitettaisiin ilmoittamaan eläkelaitokselle hänelle myönnetystä, luopumiskorvaukseen vaikuttavasta eläkkeestä. Asetuksella on tarkoitus tarkemmin säätää korvauksensaajan ilmoitusvelvollisuudesta sukupolvenvaihdoseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuutta vastaavasti. Eläkkeen lakatessa luopumislisää ryhdyttäisiin uudelleen maksamaan.

Ehdotettu 22 § liittyy 26 §:n 2 momenttiin, jossa säädetään luopumislisän maksamisesta 65 vuoden iän täyttämistä lukien vähennettynä, jos luopumislisää ei ole ehditty maksaa täytenä kuudelta vuodelta sen johdosta, että luopuja on saanut luopumislisän lakkauttavaa eläkettä.

23 §. Jos luopumiskorvauksen saaja tulisi oikeutetuksi työeläkelakien mukaiseen eläkkeeseen, ei hänellä olisi oikeutta saada tätä muuta eläkettä maatalousyrittäjien eläkelaisa tarkoitettua toimintansa perusteella, koska hän saa jo vastaavan suuruista luopumiskorvauksen perusmäärää.

24 §. Pykälässä säädettäisiin, ettei luopumis-

korvaus estä sen saajaa kartuttamasta muuta kuin maatalousyrittäjien eläkelaiassa tarkoitettua eläketurvaansa. Maatalousyrittäjien eläkelaiassa tarkoitettu toiminnasta eli maatilataloudesta, johon sisältyy myös metsätalous, ammattimaisesta kalastuksesta tai poronhoidosta luopujalle ei enää karttuisi uutta eläketurvaa. Luopumiskorvauksen perusmäärää laskettaessa on jo otettu huomioon niin sanottu tuleva aika eli aika luopumishetkestä vanhuuseläkeikään. Maatalousyrittäjien eläkelain mukainen vakuutus päätettäisiin 3 §:ssä tarkoitettuun luopumishetkeen.

25 §. Pykälässä säädetään, milloin luopumiskorvaus lakkautetaan. Korvaus lakkautettaisiin, jos luopuja ryhtyy harjoittamaan maataloutta tai poronhoitoa omaan tai yhteiseen lukuun tai jos 9 §:ssä tarkoitettuja sitoumuksia ei noudateta. Luopumiskorvaus jouduttaisiin siten lakkauttamaan myös silloin, kun muu luopumisen kohteena olevan maatilan omistaja kuin luopuja itse rikkoo antamaansa sitoumusta. Luopumiskorvauspäätöksen poistamisen osalta viitataan 9 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin. Korvauksensaajan velvollisuudesta ilmoittaa eläkelaitokselle korvausoikeuteensa vaikuttavista seikoista säädetään 37 §:n viittaussäännöksessä työntekijäin eläkelain 17 a §:ään. Asetuksella on tarkoitus tarkemmin säätää korvauksensaajan ilmoitusvelvollisuudesta muun muassa silloin, kun pellon myyntirajoitussitoumuksen alaista maata luovutetaan taikka kun luopuja ryhtyy harjoittamaan maataloutta tai poronhoitoa.

Lähtökohtana olisi 1 momentin mukaan koko luopumiskorvauksen lakkauttaminen. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kuitenkin poikkeuksista niissä tapauksissa, joissa rikkomus tai laiminlyönti on ollut vähäinen tai joissa sille on ollut olemassa muu erityinen syy. Tällöin voitaisiin luopumiskorvaus lakkauttaa vain määräajaksi. Mahdollista olisi myös luopumislisän osittainen lakkauttaminen. Maatalousyrittäjien eläkelain mukaisesta toiminnasta karttunutta luopumiskorvauksen perusmäärää ei sitä vastoin voitaisi lakkauttaa osaksi.

Säännös vastaisi maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain säännöistä siltä osin, millä perusteilla etuuden lakkauttamisesta voitaisiin luopua. Luopumiseläkelain mukaan luopumiseläkkeen lakkauttamisesta voidaan luopua, jos laiminlyönti on ollut vähäinen tai jos painavat kohtuusnäkökohdat sitä puoltavat. Painavana kohtuusnäkökohtana

on ratkaisukäytännössä pidetty luopujan erityisen heikkoa taloudellista tilannetta. Samalla on yleensä kuitenkin edellytetty, että laiminlyönti on ollut vähäinen. Ehdotetussa laissa tarkoitettu muu erityinen syy kuin laiminlyönnin vähäisyys voisi sekin tulla kysymykseen vain harvoin, ja tällöin painavat kohtuusnäkökohdat saattaisivat olla erityinen syy olla lakkauttamatta koko luopumiskorvausta pysyvästi.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, mistä alkaen korvaus lakkautettaisiin, ja 4 momentissa siitä, että luopujalla olisi oikeus saada sitova ennakkopäätös, aiheuttaisiko suunniteltu toimenpide korvauksen lakkauttamisen.

26 §. Korvauksensaajan täyttäessä 65 vuotta luopumiskorvauksen perusmäärä muuttuu maatalousyrittäjien eläkelain mukaiseksi, perusmäärän suuruiseksi vanhuuseläkkeeksi.

Samasta ajankohdasta lakkaa yleensä luopumislisä edellyttäen, että luopuja on ehtinyt saada luopumislisää vähintään kuuden vuoden ajalta. Jos luopuja on saanut luopumislisää alle kuudelta vuodelta joko sen vuoksi, että hän on ollut 59 vuotta täyttänyt 3 §:ssä tarkoitettuna luopumisajankohtana tai, koska hän on saanut luopumislisän maksamisen estävää eläkettä luopumiskorvausajanaan, maksetaan hänelle vähennettyä luopumislisää. Edellytyksenä on, että 9 §:ssä tarkoitettuja sitoumuksia on noudatettu luopumisesta lukien ja edelleen noudatetaan. Vähennetty luopumislisä olisi 50 prosenttia täydestä luopumislisästä sen ajankohdan indeksitasossa, jossa luopumislisää ryhdytään uudelleen maksamaan. Vähennettyä luopumislisää maksettaisiin siihen asti, kunnes luopujalle olisi maksettu luopumislisää, täyttä tai vähennettyä, yhteensä kuuden vuoden ajalta. Vähennettyäkään luopumislisää ei kuitenkaan maksettaisi 70 vuoden iän täyttämisen jälkeen.

Tilanteessa, jossa 9 §:ssä tarkoitettu sitoumus annetaan lähellä luopujan 65-vuotispäivää, mutta tosiasiallinen maatalouden harjoittaminen jatkuu mainitun päivän jälkeen, ei oikeutta luopumislisäänsäkään olisi, koska maatalousyrittäjä ei tällöin ole pysyvästi luopunut maatalouden harjoittamisesta luopumiskorvaukseen 6 §:n mukaan oikeuttavassa iässä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, miten perhe-eläke lasketaan luopumiskorvauksen saajan jälkeen. Perhe-eläkettä määrättäessä katsottaisiin, että edunjättäjällä oli kuolinhetkellään maatalousyrittäjätoimintansa perusteella oi-

keus saada ehdotetun lain 13 §:n mukaisen perusmäärän suuruista täyttä työkyvyttömyyseläkettä. Perhe-eläkeoikeus luopumiskorvauksen saajan jälkeen säilyisi siten täysitehoisena samalla tavoin kuin sukupolvenvaihdoeläkkeen saajan jälkeen.

27 §. Aiheettomasti maksetun korvauksen takaisinperintää koskeva säännös vastaisi maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoeläkkeestä annetun lain 30 §:ää aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä. Säännöstä on tarkoitettu soveltaa samalla tavoin kuin mainittua eläkejärjestelmän takaisinperintäsäännöstä.

Lain täytäntöönpano

28 §. Lain täytäntöönpanosta huolehtisivat maatalousyrittäjien eläkelaitos, kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset ja maaseutuelinkeinopiirit, jotka huolehtivat myös maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoeläkejärjestelmän ja luopumiseläkejärjestelmän toimeenpanosta. Maaseutuelinkeinopiireille kuuluvien tehtävien hoitamisesta Ahvenanmaalla säädettäisiin asetukset.

29 §. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, että kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen tulee antaa eläkelaitokselle lausuntonsa siitä, täyttääkö maatila 8 §:ssä säädetyt korvauksen saamisen edellytykset, täyttävätkö sitoumusten ulkopuolelle jätettävät alueet 11 §:ssä tarkoitettut edellytykset sekä täyttyvätkö muutkin korvauksen saamisen edellytykset. Lisäksi kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen tulee antaa lausuntonsa siitä, mikä on hehtaarikorvaukseen oikeuttavien peltohehtaarien sekä kotieläinkorvaukseen oikeuttavien kotieläinyksiköiden määrä. Vaikka 1 momentin 1, 2 ja 4 kohdan kysymykset ovat luonteeltaan maataloudellisia, ehdotetaan ratkaisulta niidenkin suhteen kuitenkin annettavaksi eläkelaitokselle järjestelmän toimeenpanon helpottamiseksi. Maaseutuelinkeinoviranomaisen lausunto ei näiltäkään osin sitoi eläkelaitosta.

Pykälän 2 momentissa annettaisiin eläkelaitokselle mahdollisuus pyytää maaseutuelinkeinopiirin lausunto korvaushakemuksesta, jos eläkelaitos katsoo, että asia maataloudellisten edellytysten taikka luopumislisään oikeutettavien hehtaari- tai kotieläinyksiköiden määrittämisen osalta on selvästi tulkinnanvarainen. Maaseutuelinkeinopiirin lausuntomenettelyllä voitaisiin edistää yhtenäisiä periaatteita maata-

loudellisten edellytysten arvioinnissa eri osissa maata. Vaikka maaseutuelinkeinopiirin lausunto ei sitoisikaan eläkelaitosta, sillä olisi maataloudellisten edellytysten osalta huomattava painoarvo ja siitä poikettaisiin vain, jos lausunnossa olisi sovellettu lakia ilmeisen väärin tai asia olisi selvästi tulkinnanvarainen.

30 §. Pykälän mukaan ratkaisulta luopumiskorvausasiassa kokonaisuudessaan kuuluu eläkelaitokselle, jonka päätökseen voidaan hakea muutosta siten kuin 32 §:ssä säädetään.

31 §. Lain tarkoituksena toteutumista valvoisivat eläkelaitos, maaseutuelinkeinopiirit ja kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset.

Muutoksenhaku

32 §. Eläkelaitoksen päätökseen kokonaisuudessaan haettaisiin muutosta eläkelautakunnalta ja edelleen vakuutusosikudelta, joissa maatalousyrittäjien eläkelain nojalla määrätty jäsenet toimisivat maatalousyrittäjien edustajina myös tämän lain soveltamista koskeissa asioissa.

33 §. Pykälässä todettaisiin, ettei maaseutuelinkeinoviranomaisten antamaan lausuntoon luopumiskorvausasiassa saisi hakea muutosta valittamalla, koska lausunto ei sido eläkelaitosta. Korvauksenhakija voi valittaa eläkelaitoksen päätöksestä kokonaisuudessaan siten kuin 32 §:ssä säädetään.

34 §. Pykälässä säädettäisiin eläkelaitoksen luopumiskorvausta koskevan lainvoimaisen päätöksen pakkotäytäntöönpanokelpoisuudesta. Säännöksen johdosta eläkelaitoksen ei tarvitsisi hankkia aiheettomasti maksetun korvauksen takaisinperintää varten yleisen tuomioistuimen päätöstä.

Erinäiset säännökset

35 §. Luopumiskorvauksesta aiheutuvat menot maksettaisiin valtion varoista. Ehdotetun lain toimeenpanosta eläkelaitokselle aiheutuvat hoitokulut yhdistettäisiin sen muun toiminnan hoitokuluihin ja korvattaisiin siten kuin maatalousyrittäjien eläkelain aiheuttamista hoitokuluista säädetään. Säännös kustannusten kattamisesta vastaisi luopumiseläkejärjestelmän vastaavaa säännöstä.

36 §. Ehdotetun lain 5 §:n 1 momentin 2 kohtaan sisältyvä sivutulojen enimmäismäärä

on sidottu työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaiseen indeksiin.

37 §. Viittaussäännöksen nojalla luopumiskorvaukseen sovellettaisiin työntekijäin eläkelain säännöksiä, jotka koskevat muun muassa korvauksensaajan ilmoitusvelvollisuutta korvausoikeutensa tai korvauksen määrään vaikuttavista seikoista, korvauksen maksamista ulkomaille tai muulle kuin korvauksensaajalle itselleen sekä korvaukseen maksun viivästyksen johdosta tulevaa korotusta.

Pykälän 2 momentin nojalla eläkelaitoksella olisi oikeus saada lain täytäntöönpanoa varten tarvitsemansa tiedot eläketurvakeskukselta.

Pykälän 3 momentin nojalla luopumiskorvauksen perusmäärästä voitaisiin asetuksessa tarkemmin säädettyin tavoin vähentää korvauksensaajan maksamatta jääneet maatalousyrittäjien eläkelain ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaiset vakuutusmaksut. Säännös vastaisi maatalousyrittäjien eläkelain ja maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain säännöksiä maksamattomien vakuutusmaksujen kuittausoikeudesta.

38 §. Tarkemmat säännökset lain täytäntöönpanosta annettaisiin asetuksella.

Voimaantulo

39 §. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan vuoden 1993 alusta ja sitä sovellettaisiin 1 §:n mukaisesti luopumisiin, jotka tapahtuvat vuosina 1993—1995.

1.2. Laki maatalousyrittäjien eläkelain 16 §:n muuttamisesta

16 §. Pykälän 1 momentissa todetaan maatalousyrittäjien eläkelaitoksen tehtävät. Tehtäviin lisättäisiin huolehtiminen 1.1. kohdassa ehdotetun lain mukaisista luopumiskorvauksista. Samalla tehtäväluetteloa täydennettäisiin mainitsemalla erikseen ne tehtävät, jotka jo voimassa olevan lainsäädännön mukaan kuuluvat maatalousyrittäjien eläkelaitokselle. Eläkelaitos huolehtii maatalousyrittäjien eläkelakiin perustuvasta ryhmähenkivakuutuksesta sekä toimeentuloturvasta, joka perustuu sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta maatalousyrittäjille annettuun lakiin.

Pykälän 1 momentin muuttamisen johdosta sen viimeinen virke siirrettäisiin uudeksi 2

momentiksi, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi.

1.3. Laki työntekijäin eläkelain 8 §:n muuttamisesta

8 §. Pykälän 4 momentissa luetellaan eläkkeiden yhteensovituksessa huomioon otettavat peruseläkkeet. Kohtaan 10 lisättäisiin 1.1. kohdassa ehdotetun lain mukaisen luopumiskorvauksen perusmäärä, joka siten yhteensovituksessa rinnastettaisiin peruseläkkeisiin.

1.4. Laki kansaneläkelain 26 §:n muuttamisesta

26 §. Pykälässä säädetään kansaneläkkeen lisäosaa vähentävistä etuuksista. Pykälän 1 momentin 5 kohtaan lisättäisiin lisäosaa laskettaessa huomioon otettavaksi myös 1.1. kohdassa ehdotetun lain mukaan myönnetyn luopumiskorvauksen perusmäärä.

1.5. Laki työttömyysturvalain 5 ja 45 §:n muuttamisesta

5 §. *Työttömyyspäiväraha-oikeuden rajoitukset.* Pykälässä säädetään työttömyyspäiväraha-oikeuden rajoituksista. Pykälän 1 momentin 9 kohtaan lisättäisiin 1.1. kohdassa ehdotetun lain mukainen luopumiskorvaus. Luopumiskorvauksen saajalla ei siten olisi oikeutta työttömyyspäivärahaan.

45 §. *Työttömyyspäivärahan periminen eräissä tapauksissa sekä päivärahan ulosmittaus.* Pykälän 1 momentissa säädetään perusteettomasti myönnetyn työttömyyspäivärahan takaisinperinnästä eräissä tapauksissa. Pykälään lisättäisiin 1.1. kohdassa ehdotetun lain mukainen luopumiskorvaus siten, että myös takautuvasti myönnetystä luopumiskorvauksesta voisi periä samalta ajalta perusteettomasti maksettua työttömyyspäivärahaa.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkemmat säännökset 1.1. kohdassa ehdotetun lain täytäntöönpanosta annettaisiin asetuksella. Lisäksi valtioneuvostolla olisi ehdotetun lain 15 §:n nojalla oikeus päättää kunakin

vuonna tapahtuvien luopumisten perusteella myönnettävien luopumiskorvausten hehtaari- ja kotieläinyksikkökohtaisista markkamääristä.

3. Voimaantulo

Laki maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta ehdotetaan tulevaksi voimaan vuoden 1993 alusta. Lakia sovellettaisiin 1 §:n mukaan

tapauksiin, joissa luopuminen tapahtuu aikaisintaan 1 päivänä tammikuuta 1993 ja viimeistään 31 päivänä joulukuuta 1995.

Ehdotettuun lakiin liittyvät lainmuutokset ehdotetaan tuleviksi voimaan samanaikaisesti sen kanssa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Yleiset säännökset

1 §

Tämän lain nojalla myönnetään luopumiskorvausta maatalousyrittäjille, jotka vuosina 1993—1995 maataloustuotannon vähentämiseksi pysyvästi luopuvat tässä laissa säädetyllä tavalla maatalouden harjoittamisesta.

2 §

Maatalousyrittäjällä tarkoitetaan tässä laissa maatilatalouden harjoittajaa, joka omaan tai yhteiseen lukuun itse työhön osallistuen harjoittaa maataloutta.

Maatilalla tarkoitetaan yhden tai useamman tilan tai tilanosan muodostamaa maatilatalouden harjoittamiseen tarkoitettua yksikköä, jota hallitaan yhtenä kokonaisuutena.

3 §

Tässä laissa tarkoitettua luopumisen katsotaan tapahtuneen silloin, kun 9 §:ssä tarkoitettut sitoumukset on toimitettu kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle, maaseutuelinkeinopiirille tai maatalousyrittäjien eläkelaiassa (467/69) tarkoitettulle maatalousyrittäjien eläkelaitokselle, jäljempänä eläkelaitos.

Luopuja

4 §

Oikeus luopumiskorvaukseen on maatalouden harjoittamisesta luopuvalla:

1) maatilalla tai sen osan omistavalla maatalousyrittäjällä;

2) edellä 1 kohdassa tarkoitetun maatalousyrittäjän aviopuolisolla, vaikkei hänellä ole omistusoikeutta maatilalla; sekä

3) edellä 1 kohdassa tarkoitetun maatalousyrittäjän leskellä, jos luopumisen kohteena oleva maatalo kuuluu omaisuuteen, johon leskellä on avio-oikeus.

Edellä 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettua henkilöä kutsutaan jäljempänä *luopujaksi*.

5 §

Luopumiskorvauksen saamisen edellytyksenä on, että luopuja viitenä vuotena välittömästi ennen maatalouden harjoittamisesta luopumista:

1) on harjoittanut omaan tai yhteiseen lukuun maataloutta luopumisen kohteena olevalla maatilalla vähintään kolmella peltohektarilla; sekä

2) ei ole saanut muusta kuin maatilataloudesta valtion verotuksessa veronalaista tuloa tai muuta asetuksessa tarkemmin säädettävää tuloa keskimäärin enempää kuin 63 272,73 markkaa kalenterivuodessa; tällöin voidaan jättää huomioon ottamatta sellainen maatilatalouden harjoittamiseen liittyvä tulo, jonka saaminen päättyy maatalouden harjoittamisesta luopumisen takia.

Sovellettaessa 1 momentin 1 kohdan säännöstä katsotaan luopujan jatkaneen maatalouden harjoittamista myös peltoalalla, joka on kesannoitu siten, että valtio maksaa siitä kesannoimispalkkiota, tai joka on kesannoitu sen vuoksi, että maatalousyrittäjä vapautuisi peltoalan perusteella suoritettavasta vientikustan-

nummaksusta annetun lain (1314/90) mukaisen vientikustannusmaksun suorittamisesta.

6 §

Lisäksi luopumiskorvauksen saamisen edellytyksenä on, että luopuja on luopumisen tapahtuessa täyttänyt 55 vuotta mutta ei 65 vuotta.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään luopumiskorvauksen saamisen alaikärajasta, luopujalla on, jos luopuminen tapahtuu aikaisintaan viittä vuotta ennen kuin hän täyttää 55 vuotta, oikeus luopumiskorvaukseen edellyttäen, että:

1) hänen 1 momentissa tarkoitetut edellytykset täyttävä aviopuolisonsa on oikeutettu luopumiskorvaukseen;

2) hänen maatalousyrittäjätoimintaa harjoittanut aviopuolisonsa on tullut oikeutetuksi 7 §:n 1 tai 2 kohdassa tarkoitettuun eläkkeeseen tai kuollut aikaisintaan viisi vuotta ennen luopumista; tai

3) yhtymän 1 momentissa tarkoitetut edellytykset täyttävä muu osakas, jonka kanssa luopuja on harjoittanut maataloutta luopumisen kohteena olevalla maatilalla yhtymän lukuun, on oikeutettu luopumiskorvaukseen.

Luopumiskorvausta ei kuitenkaan suoriteta ajalta ennen 55 vuoden iän täyttämistä.

7 §

Oikeutta luopumiskorvaukseen ei ole luopujalla:

1) joka luopumisen tapahtuessa saa kansaneläkelain (347/56) mukaista toistaiseksi myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä, yksilöllistä varhaiseläkettä, työttömyyseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä;

2) joka luopumisen tapahtuessa saa maatalousyrittäjien eläkelain mukaista toistaiseksi myönnettyä täyttä työkyvyttömyyseläkettä, yksilöllistä varhaiseläkettä, työttömyyseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä; tai

3) jolle itselleen tai jonka aviopuolisolle on myönnetty maatalousyrittäjien eläkelain tai maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoeläkkeestä annetun lain (1317/90) nojalla sukupolvenvaihdoeläke.

Maatila

8 §

Luopumiskorvauksen saamisen edellytyksenä on, että:

1) luopumisen kohteena olevan maatalon peltomaata ei ole kolmen viimeisen vuoden aikana ennen luopumista luovutettu eikä luopumisen yhteydessä luovuteta maataloudellisiin tarkoituksiin;

2) luopumisen kohteena olevalla maatilalla maatalousmaan pinta-alasta enemmän kuin kolmasosa on pelto- ja puutarhamaata, kun maatalousmaa lasketaan siten kuin maatalousyrittäjien eläkelain 2 §:n 2 momentissa säädetään;

3) luopumisen kohteena olevalla maatilalla ei ole voimassa valtion kanssa solmittua, maataloustuotannon vähentämistä tarkoittavaa muuta kuin 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua sopimusta, joka:

a) rajoittaa sekä kotieläin- että kasvintuotantoa maatilalla; tai

b) rajoittaa ainoastaan kasvintuotantoa, mutta koskee yli neljännestä maatalon koko peltoalasta; sekä

4) luopumisen kohteena olevalla maatilalla on veronalaista myyntituloa kasvinviljely- ja kotieläintaloudesta, jolloin myyntituloihin rinnastetaan satovahinkojen korvaamisesta annetun lain (530/75) mukainen korvaustulo, kahden viimeisenä kalenterivuotena ennen luopumista keskimäärin vähintään 3 000 markkaa vuodessa luopumisen kohteena olevan maatalon kutakin täyttä peltohehtaaria kohden 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua aluetta lukuun ottamatta.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna luovutuksena ei kuitenkaan pidetä epäolennaiseksi katsottavan alueen luovuttamista eikä luovutusta, joka on tapahtunut tilusvaihtona jakolain 10 §:n 1 momentissa tarkoitetun uusia yhteydessä tai jonka voidaan katsoa johtuneen pakottavista taloudellisista vaikeuksista.

Luopumistapa

9 §

Maatalousyrittäjän katsotaan luopuneen tässä laissa tarkoitettuun tavoin maataloudesta, jos hän pysyvästi lopettaa maatalouden harjoittamisen omaan tai yhteiseen lukuun ja antaa sitoumuksen siitä:

1) ettei hän käytä eikä vuokraa maatalon pelto- tai puutarhamaata taikka tuotantotarkoituksia maataloustuotantoon (*maataloustuotannosta luopumissitoumus*); sekä

2) ettei hän luovuta maatalon peltoa kuuden vuoden kuluessa luopumiskorvauksen alkami-

sesta eikä sen jälkeenkään aikana, jona jollakin maatilalla luopujista on oikeus luopumiskorvaukseen tai sen osaan (*pellon myyntirajoitussitoumus*).

Edellä 1 momentissa tarkoitetuissa sitoumuksissa maataloustuotantoon rinnastetaan myös porotaloustuotanto ja luopumiskorvauksen saamisen edellytyksenä on, että luopuja maataloudesta luopumisen yhteydessä pysyvästi lopettaa poronhoidon harjoittamisen.

Luopumisen kohteena olevan maatilalla pelto- ja puutarhamaan sekä tuotantorakennusten kaikkien omistajien tulee antaa 1 momentissa tarkoitettut sitoumukset. Luopujan aviopuolison tulee pysyvästi luopua maatalouden ja poronhoidon harjoittamisesta sekä antaa 1 momentissa tarkoitettut sitoumukset silloinkin, kun hän ei ole luopumiskorvauksen hakija eikä maatilalla omistaja.

Jos luopujalla yksin tai yhdessä aviopuolisonsa kanssa taikka luopujan aviopuolisella on omistuksessaan useampia maatiloja, on 1 momentissa tarkoitettut sitoumukset annettava niistä kaikista.

10 §

Jos luopuja tai hänen aviopuolisonsa omistaa luopumisen kohteena olevan maatilalla lisäksi ainoastaan osuuden muusta maatilasta, ei tämän maatilalla muilta osanomistajilta edellytetä 9 §:n 1 momentissa tarkoitettuja sitoumuksia. Luopujan ja hänen aviopuolisonsa on kuitenkin lopetettava maatalouden ja poronhoidon harjoittaminen omaan tai yhteiseen lukuun myös tällaisella tilalla.

Asetuksella säädetään tarkemmin, mihin tarkoituksiin saadaan käyttää luopumisen kohteena olevan tilan tuotantorakennuksia sekä 9 §:n 1 momentissa tarkoitettujen sitoumusten alaisista peltoa.

11 §

Sen estämättä, mitä 9 §:ssä säädetään, luopujalla on oikeus maataloustuotannosta luopuessaan jättää mainituissa pykälässä tarkoitettujen sitoumusten ulkopuolelle:

1) kohtuullisen kokoinen talouskeskuksen käsittävä alue sekä puutarha- ja peltoalue omassa taloudessa tarvittavien perunoiden sekä puutarha- ja kasvitärhteiden viljelemistä varten;

2) kullekin lapselleen yksi kohtuullisen kokoinen tontti vakinaisen tai vapaa-ajan asunon rakentamista varten; sekä

3) alueet, joilla on huomattavasti suurempi arvo käytettynä muuhun kuin maatalataloudellisiin tarkoituksiin.

Luopumiskorvauksen määrä

12 §

Luopumiskorvaus koostuu perusmäärästä ja luopumislisästä, joiden suuruus määräytyy siten kuin 13—17 §:ssä säädetään.

13 §

Luopumiskorvauksen perusmäärä on yhtä suuri kuin se maatalousyrittäjien eläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke, joka maatalousyrittäjälle olisi myönnetty, jos hänellä luopumisasajankohtana olisi ollut oikeus täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamiseen.

Perusmäärän suuruutta määrättäessä ei oteta huomioon sellaista oikeutta eläkkeeseen, joka perustuu maatalousyrittäjän työ- tai virkasuhteeseen taikka muuhun kuin maatalousyrittäjien eläkelaisa tarkoitettuun yrittäjätoimintaan. Perusmäärää määrättäessä ei myöskään sovelleta, mitä maatalousyrittäjien eläkelain 8 i §:n 3 momentissa säädetään, paitsi silloin kun osatyökyvyttömyyseläke tai määräajaksi myönnetty täysi työkyvyttömyyseläke muutetaan luopumiskorvaukseksi ja eläke perustuu 1 päivänä tammikuuta 1989 tai sen jälkeen sattuneeseen eläketapahtumaan.

Perusmäärään sovelletaan, mitä työntekijäin eläkelain 7 c, 8 ja 8 a §:ssä säädetään.

Luopumiskorvauksen perusmäärästä ja luopumiskorvauksen perusmäärän saajasta on jäljempänä säädetyin poikkeuksin muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä maatalousyrittäjien eläkelain mukaisesta työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta säädetään.

14 §

Luopumiskorvauksen luopumislisä on yhtä suuri kuin luopujan osuus maatilakohtaisesta hehtaari- ja kotieläinkorvauksesta. Maatilakohtainen hehtaari- ja kotieläinkorvaus määräetään luopumisasajankohdan tilanteen mukaisena siten kuin tässä pykälässä ja 15 §:ssä säädetään ja jaetaan tasan luopumiskorvaukseen oikeutettujen luopujien kesken.

Hehtaarikorvausta laskettaessa otetaan huomioon luopumiseen saakka maataloustuotannossa ollut peltoalue, josta on annettu 9 §:ssä tarkoitettut sitoumukset ja joka on luopumiskorvaukseen oikeutetun luopujan tai hänen

aviopuolisonsa omistuksessa. Jos luopumisen kohteena olevan maatilän omistavat kuolinpesän osakkaat, luetaan kuitenkin lesken hehtaarikorvaukseen oikeuttavaksi alueeksi myös hänen kuolleen aviopuolisonsa lasten omistamat osuudet pellosta. Edellä 10 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa luopujan ja hänen aviopuolisonsa omistamaa osuutta vastaava alue muusta maatilasta otetaan huomioon luopujan hehtaarikorvausta laskettaessa vain, jos luopijat ovat vakiintuneen sovintojaon perusteella harjoittaneet maataloutta myös mainitulla maatilalla.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, ei hehtaarikorvausta laskettaessa oteta huomioon peltoa, joka on hankittu tai muutoin kuin perintönä, testamentilla tai avio-oikeuden nojalla saatu kolmena viime vuotena ennen luopumista.

15 §

Hehtaarikorvausta määrättäessä pellon pinta-ala lasketaan puolen hehtaarin tarkkuudella. Jos pyöritys on mahdollinen molempiin suuntiin, suoritetaan se alaspäin.

Kotieläinkorvaus määräytyy tuotannosta poistuvien maatilän kotieläinyksikköjen perusteella siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Korvausta voidaan kuitenkin maksaa enintään maatilän vakiintunutta kotieläinmäärää vastaavista kotieläinyksiköistä.

Valtioneuvosto päättää tämän lain nojalla kunakin vuonna myönnettävien luopumiskorvausten hehtaari- ja kotieläinyksikkökohtaisen korvauksen markkamäärän.

16 §

Sen estämättä, mitä 14 ja 15 §:ssä säädetään luopumislisän määräytymisestä, on luopujan luopumislisä enintään sen sukupolvenvaihdoseläkkeen täydennysosan suuruinen, joka luopujalle olisi myönnetty, jos hänellä luopumisasajankohtana olisi ollut oikeus sukupolvenvaihdoseläkkeeseen maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain nojalla. Tällöin sukupolvenvaihdoseläkkeen täydennysosaan vaikuttavana etuutena otetaan kuitenkin huomioon ainoastaan perusmäärä.

17 §

Luopumiskorvauksen perusmäärä ja luopumislisä tarkistetaan yleisten palkka- ja hintatasossa tapahtuneiden muutosten mukaan siten kuin työntekijän eläkelain 9 §:ssä säädetään.

Luopumiskorvauksen hakeminen

18 §

Luopumiskorvausta haettaessa on eläkelaitokselle toimitettava 9 §:ssä tarkoitetut sitoumukset. Korvauksen hakemisesta säädetään tarkemmin asetuksella.

19 §

Luopumiskorvausta voi hakea myös ehdollisena. Hakijan on tällöin toimitettava eläkelaitokselle 9 §:ssä tarkoitettuja sitoumuksia vastaavat etukäteissitoumukset, joiden tulee olla korvauksen hakijan, hänen aviopuolisonsa sekä luopumisen kohteena olevan maatilän pelto- ja puutarhamaan sekä tuotantorakennusten kaikkien omistajien allekirjoittamat.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu ehdollinen päätös raukeaa, jos etukäteissitoumuksia vastaavia lopullisia sitoumuksia ei ole toimitettu eläkelaitokselle kuuden kuukauden kuluessa ehdollisen päätöksen antamisesta.

Kun luopumiskorvaushakemus ratkaistaan tämän pykälän nojalla, pidetään korvauksen 5 §:ssä ja 8 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuja edellytyksiä arvioitaessa luopumishetkenä sitä ajankohtaa, jona korvausta on haettu. Korvauksen suuruuden määrittämistä varten korvauksen alkamisajankohtana pidetään sen kalenterikuukauden alkua, jonka aikana ehdollinen päätös annetaan.

Luopumiskorvauksen maksaminen, lakkauttaminen ja lakkaaminen

20 §

Luopumiskorvausta suoritetaan 3 §:ssä tarkoitettua luopumisasajankohdasta, ei kuitenkaan ajalta ennen kuin luopuja on täyttänyt 6 §:n 3 momentissa säädetyn iän sekä lopettanut maatalouden ja poronhoidon harjoittamisen omaan tai yhteiseen lukuun.

Korvausta ei makseta vuotta pitemmältä ajalta ennen korvauksen hakemista eikä vajaalta kalenterikuukaudelta.

21 §

Jos maatalousyrittäjien eläkelaisa tarkoitettuna osatyökyvyttömyyseläkkeen, osa-aika-eläkkeen tai määrääjäksi myönnetyn täyden työkyvyttömyyseläkkeen saajalle myönnetään luopumiskorvaus, muutetaan eläke luopumiskorvauksen perusmääräksi lähinnä seuraavasta mahdollisesta erääntymispäivästä siltä osin

kuin se perustuu maatalousyrittäjien eläkelaisa tarkoitettuun yrittäjätoimintaan. Ne luopumiskorvauksen perusmääräksi muutetut eläkkeen erät, jotka on maksettu luopumiskorvauksen alkamisen jälkeen, katsotaan luopumiskorvauksen osasuorituksiksi.

22 §

Jos luopuja on luopumisen tapahtuessa oikeutettu kansaneläkelain tai työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, säännösten tai määräysten mukaiseen määräajaksi myönnettyyn täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen, hänelle ei makseta luopumislisää ajalta, jona hän on oikeutettu mainittuun eläkkeeseen.

Jos luopumiskorvauksen saajalle myönnetään kansaneläkelain tai työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, säännösten tai määräysten mukainen täysi työkyvyttömyyseläke, yksilöllinen varhaiseläke, työttömyyseläke tai varhennettu vanhuuseläke, luopumislisä lakkautetaan. Mikäli luopumiskorvauksen saajalle myönnetty edellä tarkoitettu eläke lakkaa, luopumislisän maksaminen aloitetaan uudelleen eläkkeen lakkaamista seuraavan kuukauden alusta.

23 §

Siltä ajalta, jolta luopumiskorvauksen perusmäärää maksetaan, ei sen saajalla ole oikeutta saada eläkettä maatalousyrittäjien eläkelaisa tarkoitettuna yrittäjätoimintansa perusteella.

24 §

Luopumiskorvausta ei pidetä eläkkeenä, jonka saaminen estää eläkeoikeuden syntymisen työ- tai virkasuhteen taikka muun kuin maatalousyrittäjien eläkelaisa tarkoitettuna yrittäjätoiminnan perusteella.

25 §

Luopumiskorvaus lakkautetaan, jos luopumiskorvauksen saaja ryhtyy harjoittamaan maataloutta tai poronhoitoa omaan tai yhteiseen lukuun tai jos 9 §:ssä tarkoitettuja sitoumuksia ei ole noudatettu.

Jos 1 momentissa tarkoitettua toimintaa tai sitoumuksen laiminlyöntiä on pidettävä vähäisenä taikka jos tälle toiminnalle tai laiminlyönnille on ollut olemassa muu erityinen syy, voidaan luopumiskorvaus lakkauttaa määräajaksi taikka päättää, että luopumiskorvaus

maksetaan entisen suuruisena. Luopumislisä voidaan lakkauttaa myös osaksi.

Lakkauttaminen voidaan suorittaa siitä lukien, kun tässä pykälässä tarkoitettuun toimintaan ryhdyttiin tai laiminlyönti tapahtui.

Luopumiskorvauksen saajalla on oikeus saada eläkelaitokselta sitova ennakkopäätös siitä, aiheuttaako hänen tai luopumisen kohteena olevan maatilan omistajan suunnittelema toimenpide korvauksen lakkauttamisen tämän pykälän mukaan.

26 §

Luopumiskorvauksen saajan täyttäessä 65 vuotta luopumiskorvauksen luopumislisä lakkaa, jollei 2 momentista muuta johdu, ja perusmäärä muuttuu 13 §:n mukaisen perusmäärän suuruiseksi maatalousyrittäjien eläkelain mukaiseksi vanhuuseläkkeeksi.

Jos luopujalle ei sen johdosta, mitä 22 §:ssä säädetään, tai sen vuoksi, että luopuminen on tapahtunut sen jälkeen kun luopuja on täyttänyt 59 vuotta, ole maksettu luopumislisää vähintään kuuden vuoden ajalta siihen mennessä, kun hän täyttää 65 vuotta, ryhdytään luopumislisää maksamaan 50 prosentilla vähennettynä 65 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta. Vähennetyn luopumislisän maksamisen edellytyksenä on, että 9 §:ssä tarkoitettuja sitoumuksia on noudatettu luopumissajankohdasta lukien ja että niitä edelleen noudatetaan. Vähennettyä luopumislisää maksetaan siihen asti, kunnes luopumislisää on maksettu luopujalle yhteensä kuuden vuoden ajalta, enintään kuitenkin siihen asti, kun luopuja täyttää 70 vuotta.

Luopumiskorvauksen saajan kuollessa luopumiskorvaus lakkaa. Määrättäessä perhe-eläkkeen suuruutta luopumiskorvauksen saajan jälkeen katsotaan, että edunjättäjällä oli kuolinhetkellään maatalousyrittäjien eläkelaisa tarkoitettuna yrittäjätoimintansa perusteella oikeus saada tämän lain 13 §:n mukaisen perusmäärän suuruista täyttä työkyvyttömyyseläkettä.

27 §

Jos henkilö on saanut tämän lain mukaista luopumiskorvausta enemmän kuin mihin hänellä on ollut oikeus, on aiheettomasti maksettu korvaus perittävä takaisin. Aiheettomasti maksettu korvaus voidaan jättää osittain tai kokonaan takaisin perimättä, jos tämä katsotaan kohtuulliseksi ja korvauksen maksamisen

ei ole katsottava johtuneen korvauksensaajan tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä tai jos takaisin perittävä määrä on vähäinen.

Aiheettomasti maksettu luopumiskorvaus saadaan periä takaisin myös kuittaamalla se vastaisuudessa maksettavista korvauseristä. Kulloinkin suoritettavasta korvauserästä ei saa korvauksensaajan suostumuksetta kuitenkaan vähentää enempää kuin kuudesosa siitä korvauserän osasta, joka jää jäljelle sen jälkeen kun korvauserästä on ennakkoperintälain (418/59) nojalla pidätetty ennakko taikka rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain (627/78) nojalla lähdevero. Samoin rajoituksin voidaan aiheettomasti maksettu luopumiskorvaus periä takaisin kuittaamalla se vastaisuudessa maksettavista maatalousyrittäjien eläkelain mukaisista työkyvyttömyys- tai vanhuuseläkkeen eristä.

Lain täytäntöönpano

28 §

Tämän lain täytäntöönpanosta huolehtivat kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset, maaseutuelinkeinopiirit ja maatalousyrittäjien eläkelaitos.

Kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisella tarkoitetaan tässä laissa maaseutuelinkeinon hallinnosta kunnissa annetun lain (1558/91) 3 §:ssä tarkoitettua toimielintä, viranhaltijaa ja luottamushenkilöä.

Tämän lain mukaan maaseutuelinkeinopiireille kuuluvien tehtävien hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa säädetään asetuksella.

29 §

Kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen on annettava eläkelaitokselle lausuntonsa siitä:

1) täyttääkö maatila 8 §:ssä tarkoitetut korvauksen saamisen edellytykset;

2) täyttävätkö sitoumusten ulkopuolelle 11 §:n nojalla jätetyt alueet mainitussa pykälässä säädetyt edellytykset;

3) ovatko muutkin kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetut luopumiskorvauksen saamisen edellytykset voimassa; sekä

4) mikä on 14 §:ssä tarkoitettujen hehtaari-korvaukseen oikeuttavien peltohehtaarien ja 15 §:ssä tarkoitettujen kotieläin-korvaukseen oikeuttavien kotieläinyksiköiden määrä.

Jos eläkelaitos katsoo, että asia 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettujen korvauksen saamisen edellytysten taikka 4 kohdassa tarkoi-

tettujen korvaukseen oikeuttavien peltohehtaarien tai kotieläinyksiköiden määrittämisen osalta on selvästi tulkinnovarainen, eläkelaitos voi kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen lausunnon lisäksi pyytää korvaushakemuksesta maaseutuelinkeinopiirin lausunnon.

30 §

Eläkelaitos ratkaisee luopumiskorvausta koskevan hakemuksen saatuaan kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen tai, 29 §:n 2 momentissa tarkoitettussa tapauksessa, maaseutuelinkeinopiirin lausunnon asiasta.

31 §

Kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisten ja maaseutuelinkeinopiirien asiana on eläkelaitoksen ohella valvoa, ettei luopumiskorvauksen saaja harjoita maataloutta tai poronhoitoa omaan tai yhteiseen lukuun ja että tässä laissa tarkoitettuja sitoumuksia noudatetaan.

Muutoksenhaku

32 §

Eläkelaitoksen tämän lain nojalla antamaan päätökseen saa hakea muutosta työntekijäin eläkelain 20 §:ssä tarkoitettua eläkelautakunnalta siten kuin työntekijäin eläkelaisa säädetään. Sosiaali- ja terveysministeriön maatalousyrittäjien eläkelain 18 §:n 1 momentin nojalla määräämät eläkelautakunnan jäsenet toimivat maatalousyrittäjien eläkelain mukaan vakuutettujen edustajina myös tätä lakia sovellettaessa.

Muutosta tämän lain nojalla annettuun eläkelautakunnan päätökseen sekä eläkelaitoksen ja eläkelautakunnan päätöksen poistamista saa hakea vakuutus-oikeudelta siten kuin työntekijäin eläkelaisa säädetään. Niiden asioiden käsittelyssä, joihin tätä lakia on sovellettava, toimivat vakuutus-oikeudessa siitä annetussa laissa tarkoitettuina maallikkojäsenenä valtioneuvoston maatalousyrittäjien eläkelain 18 §:n 2 momentin nojalla määräämät edustajat.

33 §

Kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen tai maaseutuelinkeinopiirin tämän lain nojalla antamaan lausuntoon ei saa hakea muutosta valittamalla.

34 §

Luopumiskorvausta koskeva eläkelaitoksen

lainvoimainen päätös saadaan panna täytännön niin kuin riita-asiassa annettu lainvoimainen tuomio, jollei toisin säädetä.

Erinäiset säännökset

35 §

Luopumiskorvauksista aiheutuneet kustannukset maksetaan valtion varoista. Tämän lain mukaisesta toiminnasta eläkelaitokselle aiheutuneet hoitokulut yhdistetään sen muun toiminnan hoitokuluihin ja korvataan eläkelaitokselle siten kuin maatalousyrittäjien eläkelain mukaisista hoitokuluista säädetään.

Valtion tulee, sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään, suorittaa kunakin vuotena ennakkona määrä, joka vastaa 1 momentin mukaisesti valtion suoritettavaksi arvioitua määrää.

36 §

Tämän lain 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetty markkamäärä vastaa vuodelle 1992 vahvistettua palkkaindeksilukua. Markkamäärä tarkistetaan yleisten palkka- ja hintatasossa tapahtuneiden muutosten mukaan siten kuin työntekijäin eläkelain 9 §:ssä säädetään.

37 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on luopumis-

korvauksesta soveltuvin osin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 9 ja 9 a §:ssä, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa, 16 §:ssä, 17 §:n 2 ja 3 momentissa, 17 a §:ssä, 18 §:n 2 ja 3 momentissa, 19 a §:ssä, 19 b §:n 1 ja 2 momentissa sekä 19 d ja 20—21 a §:ssä sekä maatalousyrittäjien eläkelain 16—18 §:ssä ja 19 §:n 5 ja 6 momentissa säädetään.

Eläkelaitoksella on oikeus saada eläketurvakeskuselta maksutta tämän lain nojalla käsiteltävänä olevan asian ratkaisuun vaikuttavat tiedot.

Tämän lain mukaisen luopumiskorvauksen perusmäärästä voidaan vähentää luopumiskorvauksen saajan maksamatta jääneet maatalousyrittäjien eläkelain ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/81) mukaiset vakuutusmaksut sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

38 §

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

Voimaantulo

39 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

2.

Laki

maatalousyrittäjien eläkelain 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) 16 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1318/90), sekä *lisätään* 16 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 4 päivänä tammikuuta 1974 annetulla lailla (17/74) ja mainitulla 28 päivänä joulukuuta 1990 annetulla lailla, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

16 §

Maatalousyrittäjien eläkelaitos huolehtii:

- 1) tässä laissa säädetystä eläketurvasta ja ryhmähenkivakuutuksesta;
- 2) sukupolvenvaihdoseläketurvasta siten

kuin maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetussa laissa (1317/90) säädetään;

- 3) luopumiseläketurvasta siten kuin luopumiseläkelaisissa (16/74) säädetään;

4) luopumiskorvauksista siten kuin maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetussa laissa (/) säädetään; sekä

5) maatalousyrittäjien toimeentuloturva siten kuin sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta maatalousyrittäjille annetussa laissa (118/91) säädetään.

Asetuksella voidaan säätää, että maatalous-

yrittäjien eläkelaitos hoitaa myös maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaissa (1026/81) tarkoitetun maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitoksen tehtävät.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

3.

Laki

työntekijäin eläkelain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/61) 8 §:n 4 momentin 10 kohta, sellaisena kuin se on 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1319/90), seuraavasti:

8 §

Yhteensovituksessa huomioon otettavat peruseläkkeet ovat seuraavat työ- ja virkasuhteisiin sekä yrittäjätoimintaan perustuvat vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeet:

(1317/90) mukaisen eläkkeen perusmäärä sekä peruseläkkeisiin yhteensovituksessa rinnastettava maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (/) mukaisen luopumiskorvauksen perusmäärä;

10) maatalousyrittäjien eläkelain vähimmäisehtojen mukainen eläke, maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

4.

Laki

kansaneläkelain 26 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 26 §:n 1 momentin 5 kohta, sellaisena kuin se on 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1321/90), seuraavasti:

26 §

Lisäosaa määrättäessä otetaan huomioon vaikutetun jatkuvasti saama:

tään 50 prosenttia siitä 1 — 5 kohdassa mainittujen etuuksien yhteismäärän osasta, joka ylittää 1 460 markkaa vuodessa.

5) maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n tai maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/90) mukaan myönnetyn sukupolvenvaihdoseläkkeen perusmäärä sekä maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (/) mukaan myönnetyn luopumiskorvauksen perusmäärä kuitenkin siten, että täysimääräisestä lisäosasta vähenne-

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Tässä laissa säädetty markkamäärä vastaa virallisen elinkustannusindeksin sitä pistelukua, jonka mukaan vuoden 1981 maaliskuussa maksettavina olevien kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

5.

Laki**työttömyysturvalain 5 ja 45 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyysturvalain (602/84) 5 §:n 1 momentin 9 kohta ja 45 §:n 1 ja 2 momentti,
 näistä 5 §:n 1 momentin 9 kohta sellaisena kuin se on 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1322/90), seuraavasti:

5 §*Työttömyyspäiväraha-oikeuden rajoitukset*

Työttömyyspäivärahaan ei ole oikeutta henkilöllä:

9) siltä ajalta, jolta hän saa maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) tai maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/90) mukaista sukupolvenvaihdoseläkettä taikka maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (/) mukaista luopumiskorvausta;

45 §*Työttömyyspäivärahan periminen eräissä tapauksissa sekä päivärahan ulosmittaus*

Jos henkilö on saanut työttömyyspäivärahaa samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takau-

tuvasti kansaneläkettä tai eläkettä työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella, sukupolvenvaihdos- tai luopumiseläkettä, luopumiskorvausta taikka rintamaveteraanien varhaiseläkettä, työttömyyskassa tai sosiaalivakuutustoimikunta saa periä tältä ajalta perusteettomasti maksetun työttömyyspäivärahan määrän takautuvasti suoritettavasta eläkkeestä tai luopumiskorvauksesta.

Työttömyyskassan tai sosiaalivakuutustoimikunnan on ilmoitettava eläkelaitokselle vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen tai luopumiskorvauksen maksamista, että eläke tai luopumiskorvaus tulee 1 momentin mukaisesti maksaa työttömyyskassalle tai sosiaalivakuutustoimikunnalle.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 199 .

Helsingissä 25 päivänä syyskuuta 1992

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Maa- ja metsätalousministeri *Martti Pura*

2.

Laki

maatalousyrittäjien eläkelain 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) 16 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1318/90), sekä *lisätään* 16 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 4 päivänä tammikuuta 1974 annetulla lailla (17/74) ja mainitulla 28 päivänä joulukuuta 1990 annetulla lailla, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

16 §

Tämän lain mukaista vakuutusta hoitaa maatalousyrittäjien eläkelaitos. Eläkelaitos huolehtii myös viljelijöiden sukupolvenvaih-doseläke- ja luopumiseläketurvasta siten kuin maatalousyrittäjien sukupolvenvaih-doseläkkeestä annetussa laissa (1317/90) ja luopu-miseläkelaisissa (16/74) on säädetty. Asetuksella voidaan säätää, että maatalousyrittäjien eläke-laitos hoitaa myös maatalousyrittäjien tapatur-mavakuutuslaissa (1026/81) tarkoitetun maata-lousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitoksen teh-tävät.

16 §

Maatalousyrittäjien eläkelaitos huolehtii:

- 1) tässä laissa säädetystä eläketurvasta ja ryhmähenkivakuutuksesta;
- 2) sukupolvenvaih-doseläketurvasta siten kuin maatalousyrittäjien sukupolvenvaih-doseläkkeestä annetussa laissa (1317/90) säädetään;
- 3) luopumiseläketurvasta siten kuin luopu-miseläkelaisissa (16/74) säädetään;
- 4) luopumiskorvauksista siten kuin maata-lousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetussa laissa (/) säädetään; sekä
- 5) maatalousyrittäjien toimeentuloturvas-ta siten kuin sairausvakuutuslain mukaisen omavas-tuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille anne-tussa laissa (118/91) säädetään.

Asetuksella voidaan säätää, että maatalous-yrittäjien eläkelaitos hoitaa myös maatalousyrit-täjien tapaturmavakuutuslaissa (1026/81) tar-koitetun maatalousyrittäjien tapaturmavakuutus-laitoksen tehtävät.

(ks. 1 mom.)

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

3.

L a k i**työntekijäin eläkelain 8 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/61) 8 §:n 4 momentin 10 kohta, sellaisena kuin se on 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1319/90), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

Yhteensovituksessa huomioon otettavat peruseläkkeet ovat seuraavat työ- ja virkasuhteisiin sekä yrittäjätoimintaan perustuvat vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeet:

10) maatalousyrittäjien eläkelain vähimmäisehtojen mukainen eläke *sekä* maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/90) mukaisen eläkkeen perusmäärä;

10) maatalousyrittäjien eläkelain vähimmäisehtojen mukainen eläke, maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/90) mukaisen eläkkeen perusmäärä *sekä peruseläkkeisiin yhteensovituksessa rinnastettava maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (/) mukaisen luopumiskorvauksen perusmäärä;*

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*

4.

Laki**kansaneläkelain 26 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 26 §:n 1 momentin 5 kohta, sellaisena kuin se on 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1321/90), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

26 §

Lisäosaa määrättäessä otetaan huomioon va-
kuutetun jatkuvasti saama:

5) maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) 6 a §:n tai maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/90) mukaan myönnetyn sukupolvenvaihdoseläkkeen perusmäärä kuitenkin siten, että täysimääräisestä lisäosasta vähennetään 50 prosenttia siitä 1—5 kohdassa mainittujen etuuksien yhteismäärän osasta, joka ylittää 1 460 markkaa vuodessa.

5) maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n tai maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/90) mukaan myönnetyn sukupolvenvaihdoseläkkeen perusmäärä sekä maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (/) mukaan myönnetyn luopumiskorvauksen perusmäärä kuitenkin siten, että täysimääräisestä lisäosasta vähennetään 50 prosenttia siitä 1 — 5 kohdassa mainittujen etuuksien yhteismäärän osasta, joka ylittää 1 460 markkaa vuodessa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

Tässä laissa säädetty markkamäärä vastaa virallisen elinkustannusindeksin sitä pistelukua, jonka mukaan vuoden 1981 maaliskuussa maksettavina olevien kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

5.

Laki

työttömyysturvalain 5 ja 45 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyysturvalain (602/84) 5 §:n 1 momentin 9 kohta ja 45 §:n 1 ja 2 momentti,
 näistä 5 §:n 1 momentin 9 kohta sellaisena kuin se on 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1322/90), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

Työttömyyspäiväraha-oikeuden rajoitukset

Työttömyyspäivärahaan ei ole oikeutta henkilöllä:

9) siltä ajalta, jolta hän saa maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) tai maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/90) mukaista sukupolvenvaihdoseläkettä;

9) siltä ajalta, jolta hän saa maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) tai maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/90) mukaista sukupolvenvaihdoseläkettä *taikka* maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (/) mukaista luopumiskorvausta;

45 §

Työttömyyspäivärahan periminen eräissä tapauksissa sekä päivärahan ulosmittaus

Jos henkilö on saanut työttömyyspäivärahaa samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti kansaneläkettä tai eläkettä työ- tai virkasuhteen tai yrittäjätoiminnan perusteella, sukupolvenvaihdos- tai luopumiseläkettä taikka rintamaveteraanien varhaiseläkettä, työttömyyskassa tai sosiaalivakuutustoimikunta saa periä tältä ajalta perusteettomasti maksetun työttömyyspäivärahan määrän takautuvasti suoritettavasta eläkkeestä.

Työttömyyskassan tai sosiaalivakuutustoimikunnan on ilmoitettava eläkelaitokselle vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen maksamista, että eläke tulee 1 momentin mukaisesti maksaa työttömyyskassalle tai sosiaalivakuutustoimikunnalle:

45 §

Työttömyyspäivärahan periminen eräissä tapauksissa sekä päivärahan ulosmittaus

Jos henkilö on saanut työttömyyspäivärahaa samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti kansaneläkettä tai eläkettä työ- tai virkasuhteen *taikka* yrittäjätoiminnan perusteella, sukupolvenvaihdos- tai luopumiseläkettä, *luopumiskorvausta* taikka rintamaveteraanien varhaiseläkettä, työttömyyskassa tai sosiaalivakuutustoimikunta saa periä tältä ajalta perusteettomasti maksetun työttömyyspäivärahan määrän takautuvasti suoritettavasta eläkkeestä *tai luopumiskorvauksesta*.

Työttömyyskassan tai sosiaalivakuutustoimikunnan on ilmoitettava eläkelaitokselle vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen *tai luopumiskorvauksen* maksamista, että eläke *tai luopumiskorvaus* tulee 1 momentin mukaisesti maksaa työttömyyskassalle tai sosiaalivakuutustoimikunnalle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
 kuuta 199 .

